

Publikationsnummer och häftestitel	län	pris kr
284. Något om posten vid järnvägen Järna - Åby	D,E	30
285. Något om posten vid järnvägen Krylbo - Mjölby	W,U,T,E	30
286. Något om posten vid Köping - Hults järnväg	U	30
287. Något om posten vid järnvägen Köping - Uttersberg - Riddarhyttan	U	20
288. Något om posten vid Östra Centralbanan (Linköping-Hultsfred)	E,H	30
289. Något om posten vid järnvägen Norsholm-Åtvidaberg-Västervik	E,H	30
290. Något om posten vid Sala-Gysinge-Gävle järnväg	X	30
291. Något om posten vid Falkenbergs järnväg	N	30
292. Något om posten utmed Varberg-Åtrans järnväg	N	30
293. Något om posten vid Kinnared-Fegens och Fegen-Åtrans järnvägar	N	30
294. Något om posten utmed Runhällen-Enköpings järnväg	U C	30
295. Något om posten utmed Härnösand-Sollefteå järnväg	Y	30
296. Något om posten utmed Rimbo-Sunds järnväg	B	20
297. Något om posten utmed Upsala-Lenna Jernväg	C B	20
298. Något om posten utmed järnvägarna Stockholm-Rimbo och Södra Roslags kustbana	B	30
299. Något om posten utmed järnvägarna Dannemora-Harg och Faringe-Gimo	C B	30
301. Något om posten vid jvg:na Limesforsen-Brintbodarne och Vansbro-Malung	W	30
302. Något om posten vid järnvägen Säma-Limesforsen	W	30
303. Något om posten vid Norra Södermanlands järnväg	D	30
304. Något om posten vid Mellersta Södermanlands järnväg	D	30
305. Något om posten vid Stockholm-Nynäs järnväg	B	40
306. Något om posten vid järnvägen Helsinborg-Ängelholm	L M	30
307. Något om posten vid järnvägen Åstorp-Mölle och dess närhet	L M	40
308. Något om posten vid järnvägen Flen-Oxelösund och dess närhet	D	30
309. Något om posten vid järnvägarna Kolbäck-Flen och Rekarne-Valskog	D U	30
310. Något om posten vid Västra stambanan Del 1	A B D	40
311. Något om posten vid Västra stambanan Del 2	T R P O	50
312. Något om posten vid järnvägen Billesholm-Landskrona	M	20
313. Något om posten vid järnvägen Eslöv-Klippan	M	20
314. Något om posten vid järnvägen Eslöv-Helsingborg	M	25
315. Något om posten vid järnvägen Helsingborg-Hässleholm	L M	30
316. Något om posten vid järnvägen Ängelholm-Landskrona	L M	20
317. Något om posten vid Västkustbanan, delen Malmö-Åstorp	M	50
318. Något om posten vid Västkustbanan, delen Ängelholm-Halmstad	L N	40
319. Något om posten vid Västkustbanan, delen Halmstad-Varberg	N	40
320. Något om posten vid Västkustbanan, delen Varberg-Göteborg	N O	30
321. Något om posten vid Stockholm-Västerås-Bergslagen järnvägar del 1	U W	30
322. Något om posten vid Stockholm-Västerås-Bergslagen järnvägar del 2	B C U	40
323. Något om posten vid Stockholm-Västerås-Bergslagen järnvägar del 3	U	20
324. Något om posten vid Mora-Älvdalens järnväg	W	20
325. Något om posten vid Falun-Rättvik-Mora järnväg	W	40
326. Något om posten vid Falun-Västerdalens järnväg	W	20
327. Något om posten vid stambanan genom övre Norrland: Bräcke-Långsele	Z	30
328. Något om posten vid stambanan genom övre Norrland: Långsele-Anundsjö	Y	30
329. Något om posten vid stambanan genom övre Norrland: Anundsjö-Vännäs	Y, AC	30
330. Något om posten vid stambanan genom övre Norrland: Vännäs-Jörn	AC	20
331. Något om posten vid stambanan genom övre Norrland: Jörn-Boden	AC, BD	30
332. Något om posten vid järnvägen Hoting-Långsele	Z Y	20
333. Något om posten vid järnvägen Storuman-Hällnäs	AC	25
334. Något om posten vid järnvägen Härnösand-Sollefteå	Y	40
335. Något om posten vid Stockholm-Saltsjöns järnväg	B	20
336. Något om posten närmast Helsingborg-Råå-Ramlösa järnväg	M	20
337. Något om posten i Ströms socken i Jämtland	Z	30
338. Något om posten vid järnvägen Växjö-Tingsryd-Blekingegränsen	G	30
339. Något om posten vid Bohuslänska längdbanan	O	30
340. Något om posten vid Bergslagens järnvägar	W, S, P, O	40
341. Om postens historia i Enköpings kommun	C	40

Skrifterna sänds portofritt vid förskottsbetalning med check eller ostämplade kurserande frimärken.
I motsatt fall debiteras frakt och postförskottsavgift på den faktura som bifogas leveransen.

Erik Lindgren, Blåbärvägen 4, 352 45 VÄXJÖ. Tel 0470-19354

Erik Lindgren

Om postens historia i Enköpings kommun

Innehåll

	sid		sid		sid
Förord	1	Litslena	27	Lundby	39
Enköping	3	Långtora	29	Frösthult	39
Ekolsund	9	Nysätra	30	Vårfru	40
Karleby	11	Sparsätra	31	Biskopskulla	41
Simtuna	11	Svinggarn	32	Härkeberga	41
Fjärdhundra	13	Wallby	33	Kungshusby	42
Örsundsbro	14	Trögds Wallby	33	Fanna	44
Veckholm	15	Willberga	34	Enköping 2	44
Kronobrev- bäringsreform	21	Grillby	34	Boglösa	44
Hjelsta	23	Altuna	36	Kulla	44
Hjälstaby	25	Torstunaby	37	Litteratur- förteckning	45
Holm	26	Österunda	38		
		Brunsta	38		

Copyright Erik Lindgren

Posthistorisk skrift 341

Förord

För var och en av postorterna söker jag berätta något om utvecklingen, om tillkomsten och avvecklingen och om något av skeendet under deras existensperiod. Alla uppgifter är hämtade från handlingar i Postens centralarkiv. Det är inte fråga om att beskriva postens utveckling i sin helhet på de olika orterna. Det blir i stället exempel på händelser av varierande slag som i någon mån belyser problem som uppstår i relationerna mellan Posten och samhället eller mellan Posten och dess anställda. I den mån jag lyckats få fram namn på poststationernas föreståndare och uppgifter om vid vilka tidsperioder de arbetat, har jag lämnat sådana uppgifter. För järnvägspoststationer nämner jag dem som formellt hade postansvaret även om själva sysslan överläts på annan i järnvägens tjänst.

De olika orterna presenteras i den ordning de fått fasta postanstalter, tidsmässigt sett och således med början på Enköping. Några av kommunens poststationer har tillkommit samtidigt. De presenteras i bokstavsordning inom berörd "åldersgrupp". Någon gång anger jag poststyrelsens diarienummer för ärenden ur vilka fler uppgifter kan hämtas om utvecklingen. För dem som önskar fördjupa sig underlättas därmed vidare forskning vid besök på Riksarkivet i Stockholm.

Sedan jag började ägna mig åt posthistorisk forskning på 1970-talet har Posten genomgått mycket stora förändringar. Jag tänker därvid inte bara på ändringar i den regionala indelningen som till exempel omorganisationer med den interna beteckningen PVO och den följande CRU utan också på vissa ändringar som föregick monopolets formella upphörande 1992 och övergången till bolag 1994. Vid 1992 års ingång genomfördes sålunda en divisionalisering av Posten.

Därigenom ändrades förhållandena bland annat så att det på större orter finns olika chefer för de olika divisionerna. De mindre postkontoren har ingen formell chef utan en eller flera tjänstemän som lyder under chefen för brev- eller chefen för bank- och kassadivisionen på en större ort inom regionen.

Med denna förändring har jag funnit det utsiktslöst att försöka få fram namn på dem som i realiteten varit platschefer på de olika postkontoren efter 1990-talets ingång. Även tidigare uppgifter har visat sig svåra att få fram, bland annat på grund av ändrad form för personalbokföring under 1970-talet.

I citat har jag moderniserat stavningen men inte gjort några ingrepp i texten. Även orternas namn återges i modern stavning. Inledningen i avsnittet om Enköping utgör till största delen ett kommenterat utdrag ur Ernst Grapes bok *"Postkontor och Postmästare"*. Med början på sid 9 berättas något om den postala utvecklingen på landsbygden i Enköpings kommun. Jag är öppen för mina läsares synpunkter på häftet.

Växjö i mars 1998

Erik Lindgren

Förlagor till häften i den posthistoriska skriftserien tillverkas med hjälp av en ordbehandlare och en ljuslåda. Av förlagorna kopieras det antal exemplar som blir efterfrågade (oftast 5 - 15). Det enkla förfaringssättet ger inte möjlighet till någon toppkvalitet, men jag hoppas att läsarna förstår att värdera forskningsarbetet mera än det utförande jag är hänvisad till för att kunna presentera resultatet för lägsta möjliga kostnad.

Enköping

Enköping är en av de relativt få städer i landet, där ett postkontor inrättades på ett tidigt stadium efter postverkets officiella tillkomst genom drottning Kristinas *"Postbåden"* 1636. Jag har endast funnit belägg för att tolv postkontor öppnades inom hela vårt land under inledningsåret. Ernst Grape säger i boken *"Postkontor och postmästare"* att postkontoret i Enköping inrättades senast 1638, då Jakob Balberer utnämndes till postmästare den 6 september.

Om denne eller hans efterträdare Jacob Smedebeck är inte så mycket känt, varken exakt tillträdesdag eller dag för efterträdarens tillträde. Det förmodas ha varit år 1670 som Peter Nanne tog över befattningen. Han var stadsskrivare men gjorde sig förmodligen skyldig till allvarliga förseelser och förlorade både sin huvudtjänst och bisysslan som postmästare 1673. Man kan undra hur han drog sig fram de resterande åren till döden 1680, då han begravdes i september.

Tullnären J Mickelsson Engren efterträdde Peter Nanne. När han gick ur tiden 1682, begärde änkan Anna Johansdotter att få behålla tjänsten, något som troligen beviljades för en kort period. Brevdrängen Peter Carré, som tidigare varit anställd vid postkontoret i Stockholm, tog vid därefter och satt kvar till sin död 1701. Det är väl tveksamt om han skötte tjänsten tillräckligt väl. Han lär ha blivit varnad för slummeraktighet 1698, om detta nu berodde på att han varit för trött att arbeta eller oemottaglig för instruktioner. Debet och kredit gick inte ihop och efter hans död konstaterades en balans, som hans änka Anicka Eriksdotter inte kunde täcka. Hon var utfattig och efter hennes flyttning från staden kunde man inte nå henne med krav på uppstånden brist i räkenskaperna.

Anicka Eriksdotter kunde således inte njuta av ett nådeår, som eljest var vanligt för att ge änkorna någon försörjning. Det var Daniel Lund (1701-1708) som skötte postkontoret efter Peter Carrés bortgång så snart formaliteter hunnit ordnas. Hans änka Helena Antelia tog vara på sitt nådeår och kunde således lyfta lönen men hade inte förmåga att själv sköta tjänsten. Hennes son Johannes Horneman var inte lämplig för uppgiften och änkan fick anlita en annan person. Hur mycket av lönen som gick åt till denne är inte känt, men däremot vet man generellt, att änkorna drog sig fram under mycket stora svårigheter.

Laurentius Uhr tog vid i oktober 1709 som ordinarie postmästare, när Helena Antelias nådeår var över. Efter två månader avled han och det förefaller osäkert om han över huvud taget kunde utföra några postgöromål på grund av försvagad hälsa. Bouppteckningen efter honom visar bl a på en ovanlig boksamling efter hans arbete som amanuens vid universitetet i Uppsala. Om hans efterträdare Magnus Lundahl, vilken fick fullmakt som postmästare i januari 1710, vet man inte mycket mera än att han avled på hösten 1711.

Något längre tjänstetid blev det för efterträdaren Peter Adde (1711-1715), men hans eftermäle blev om möjligt sämre än för de första på befattningen. Han var stadsnotarie, men bråkig och begiven på starka drycker fick han finna sig i att bli avskedad under första kvartalet 1715. Räkenskaperna visade på en avsevärd brist. Hur han och hans hustru Lena Liljeberg drog sig fram är inte känt. Det uppges att han dränkte sig i en brunn 16 år senare.

Eric Tomsson Wadensten sökte tjänsten efter Adde, men sedan landshövdingen sagt sig inte veta vem Wadensten var, gick uppgiften till Elias A Chersenius efter landshövdingens idoga plädering. Denne var emellertid bara i tjänst fyra månader tills Wadensten fick rättelse och kunde sitta på stolen under drygt sju år.

Hans efterträdare Sven Åhman hade troligen Wadensten att tacka för den fullmakt som han fick i september 1722. Wadensten hade nämligen uttryckt starka önskemål att få Åhman som efterträdare. Till den sistnämndes meriter hörde hans krigstjänst som kvartermästare. Efter slaget i Poltava hade han suttit i fångenskap under 13 år. År 1731 sökte han den högre postmästartjänsten i Uppsala och åberopade då förgäves sin krigstjänst. Ett år senare begärde han avsked på grund av ålder och sjukdom, vilket beviljades i januari 1733. Han dog ett par månader senare. Om hans hustru Lisa finns inte någon uppgift om eventuellt nådeår.

Sålunda kunde näste man på postmästarstolen i Enköping ta över redan i januari 1733. Det var Peter Herkepæus, vilken också var borgmästare i Enköping under perioden 1726-1737. Det gick väl inte så bra att sitta på två stolar, även om vi finner exempel på kombinationen borgmästare-postmästare på flera andra håll. Redan efter ett år begärde han sålunda avsked. Till efterträdare förordade han stadskassören Carl Hoffstedt, vars far hade varit borgmästare i Enköping.

Genomgående för den tidens postmästare i Enköping tycks ha varit svårigheten att sköta räkenskaperna korrekt. Carl Hoffstedt blev suspenderad 1739 på grund av uppkommen balans. Under suspensionen uppehöll borgmästaren Johan Faegersten tjänsten.

Posträtten avsatte Hoffstedt i oktober 1740, en dom som fastställdes av kanslikollegium följande år. Sedan Kungl. Maj:t upphävt domen 1745, gick han i tjänst följande år men blev suspenderad på nytt 1748. Hans vikarie Johan Faegersten uppges inte heller ha haft någon positiv inverkan på postens räkenskaper. När han begärde att få befrias från postarbetet 1742, var han i skuld för oredovisade postmedel sedan 1739. Det är oklart vilken vikarie som svarade för ruljangsen på postkontoret under de fortsatta perioderna av Hoffstedts suspension, men den följande ordinarie innehavaren har varit ansvarig åtminstone under någon tid.

Från vår finska provins kom näste ordinarie man på postmästartjänsten i Enköping, Anders Berger. Han var inte främmande för postgöromålen, för han hade varit postmästare i Kristinestad sedan 1727, först tre år som vikarie. Han gick in som vikarie i Enköping under någon del av Hoffstedts suspension och begärde 1744 att få vikariatet utbytt mot en fast tjänst. Ända till bara två år innan han fick sin fullmakt som ordinarie postmästare i Enköping stod han kvar på ordinarie stat i Kristinestad med en tullnär som vikarie där.

Anders Berger avled i augusti 1759. Hans efterträdare utnämndes kort tid därefter. Det var vice borgmästaren i Enköping, Lars Hollsten. Han avled 1762, ännu inte 50 år gammal. Efterträdaren Anders Johan Ek (1762-1781) hade varit postmästare i Falköping sedan 1756 och hade svårt att finna sig tillrätta i den nya miljön. När han efter 18 år förgäves begärde förflyttning till Jönköping, menade han sig ha levat i en "svår ort med förtryck och elände". Han dog i augusti 1781 och den blivande postmästaren Per Cronius tog över nästan omgående för att efter tre veckor blir formellt utnämnd.

Med Per Cronius fick Enköping en postchef som hade gedigen postal bakgrund. Efter studentexamen vid 17 års ålder i Lund hade han olika praktiktjänst tills han blev postexpeditör i Stockholm 1779 och tjugotvå år senare ordinarie postmästare i Enköping. Efter beviljat avsked på hösten 1816 kunde han uppleva en pensionärstid på c:a tio år.

Nathanael Hvasser utnämndes i september 1816 till Cronius' efterträdare. Genom tjänstebyte med efterträdaren Carl Liljedahl fick Hvasser flytta till Tierp 1825. Liljedahl kan sägas ha misslyckats liksom åtskilliga av företrädarna under 1700-talet. Han blev sålunda avskedad 1828 under sitt 29:e levnadsår. Förgäves sökte han nåd. Hur fortsättningen av livet för honom och den fyra år yngre hustrun Helena Furubom gestaltade sig är okänt. Släktforskare kan kanske ägna sig åt detta. Efterträdaren som postmästare i Enköping, Carl Sievers, utnämndes tre dagar efter Liljedahls avsked.

Carl Sievers hör till den långa raden av postmästare som fått tjänsten på grund av militära meriter. Från 1823 var det Kungl. Maj:t som utnämnde samtliga postmästare. Det är sannolikt att Karl XIV Johan med sin bakgrund som officer under Napoleon i hög grad styrde utnämningarna så att officerare kunde beredas en dräglig bärgning efter aktiv tjänst. Detta kunde man notera redan 1820, när Kungl. Maj:t övertog utnämningen av postinspektorer, dvs de högsta postmästarna, i allmänhet de som fanns i residensstäderna. Generalpostdirektör Wilhelm Roos skulle så småningom kämpa emot detta system. Han upprättade en förteckning för tiden 1824-1862 över 121 militärer som hade blivit utnämnda till postmästare. Han var motståndare till systemet och lyckades få en ändring till stånd. Men långt före hans tillträde som högste postchef 1867 hade den förbättringen inträtt, att från 1849 låg befogenheten hos postledningen att tillsätta postexpeditörer, dvs cheferna för de fyra minsta klasserna postkontor. För de större postkontoren fortsatte utnämningarna av militärpostmästare tills Roos så småningom fick gehör för sina synpunkter.

Carl Sievers var född 1766 och hade blivit volontär vid skånska husarregementet vid 20 års ålder, avancerat till kornett 1796, till löjtnant 1803 och till ryttmästare 1812. Han fick majors avsked 1815 och sysslade med åtskilligt tills han blev utnämnd som postmästare i Enköping i april 1830. Under en del av tiden som postmästare var han tjänstledig. Han dog i april 1846 och näste man på postmästarstolen var Martin Giertz efter ett halvårs vakans.

Denne utnämndes i november 1846 och skötte postkontoret under drygt 20 år, närmast kommen från Kungsbacka. Där hade han ansvarat för postkontoret sedan 1832 och utmärkt sig vid en eldsvåda. Enligt ett kungligt brev i maj 1846 fick han en gratifikation på 200 riksdaler banco *"för att han vid eldsvåda i Kungsbacka räddat postkontorets handlingar, effekter och där liggande brev, under det att nästan alla Giertz' lösören gått förlorade"*. Om två liknande olyckor för en och samme postchef har jag berättat på sid 21-23 i boken *"Kommunikation i gränsbygd"* med postmästare Werner Werin som den drabbade.

Efter Giertz' tid i Enköping ser vi åter ett exempel på tjänstebyte. Martin Giertz fick sålunda förflyttning till Karlshamn i september 1865 samtidigt som den dåvarande postmästaren i Karlshamn August Fredrik Axelson fick överta postmästarstolen i Enköping. Denne hade också militär bakgrund och slutat krigskarriären som överstelöjtnant 1857. Därefter hade han varit lantmätare under några år innan han blev postmästare i Karlshamn 1864.

Han var i tjänst i Enköping länge nog för att uppleva den stora omorganisation som följde på 1873 års riksdagsbeslut om avskaffandet av kronobrevbäringen. Han och hans efterträdare Carl Ludvig Lundström (1876-1881) hör till dem vars skriftväxling speglas rätt mycket i ärenden kring både tillkomsten och indragning av poststationer samt inrättande av lantbrevbäringslinjer.

Efter Lundströms död i september 1881 uppehölls befattningen åter på vakans tills efterträdaren Mathias Nylander blev formellt utnämnd i maj 1882. Han var bleking, född 1841 och hade bland sina meriter en tvåårsperiod som tillförordnad postexpeditör vid det svenska postkontoret i Hamburg (1864-1866). Han hade blivit ordinarie postexpeditör 1867 med tjänstgöring på olika orter tills han blev kontrollör i Falun 1875. Motsvarande befattning i Linköping lockade honom 1879 och i maj 1882 var nästa delmål klart - utnämningen till postmästare i Enköping. Efter knappt fyra år var det åter uppbrott genom att han utnämndes till postmästare i Södertälje i mars 1886.

Det framgår inte av handlingarna om det åter var fråga om ett tjänstebyte, men Nylanders efterträdare Johan Reinhold Öfwerström, som varit postmästare i Södertälje sedan januari 1883, blev utnämnd till postmästare i Enköping samtidigt som Nylander utnämndes till befattningen i Södertälje. Öfwerström var då redan 69 år gammal och hans tid i Enköping blev på papperet blott 14 månader. Sedan han beviljats avsked i maj 1887, gick det fyra månader innan den nye ordinarie chefen utnämndes till Enköping.

Det var Johan Adolf Strömberg (1887-1901), närmast kommen från Moholm, där han hade varit postmästare under 15 år. Född 1835 beviljades han avsked 1901 och fick uppleva en pensionärstid på elva år.

Ännu längre fick efterträdaren Johan Edvard Olsson (1901-1914) njuta sitt otium. Detta påbörjades med hans pensionering i september 1914 och fortsatte till 1932, då han avled i augusti. Två av hans fyra barn fick postal anknytning, dottern Ingrid genom giftermål med postmästaren Knut Alfred Carstensen i Gävle, och sonen Johan Torsten, som blev kontrollör vid postkontoret Stockholm 1.

Bland de följande ordinarie postcheferna i Enköping fanns Jean Torsten Bernhard Holm (1914-1917), Klas Karl Jakob Olofsson (1917-1927), Karl Ragnar Holtsberg (1927-1929), Karl Molander (1930-1932), Otto Hilding Bejbom (1932-1937), Martin Sandström (1937-1939), Einar Knut Ivar Cars (1939-1940), Alarik Per Eldin (1940-1943) och Fritiof Verner Valdemar Dahlgren (1943-1949).

Ekolsund

Det var funnits ett förvaltningspostkontor i Enköpings kommun utöver det som berördes i föregående avsnitt. Ekolsund har sålunda en anrik posthistoria. Där fanns ett postkontor med av kungen utnämnd postmästare redan på 1600-talets andra hälft. Befattningen var då förenad med inspektorstjänsten vid Kungsgården fram till 1745. Förvaltningspostkontoret drogs in den 1 oktober 1877, då dess siste postmästare Andreas Gustaf Hillbom befordrades till postkontoret i Arvika.

I avsnittet om Veckholm längre fram i denna skrift nämns bl a att en flyttning av postkontoret i Ekolsund fördes på tal i samband med framställningen om en poststation på lastageplatsen Ön. Detta blev inte genomfört men behovet av ett förvaltningspostkontor i Ekolsund blev allt mindre med den nya struktur som det fasta postnätet fick efter genomförandet av kronobrevbäringsreformen under perioden 1874-1877.

För den lantpoststation som ersatte postkontoret i Ekolsund med oktober månads ingång 1877 blev skolläraren P Johansson föreståndare med 180 kr i årslön enligt poststyrelsens beslut den 4 september 1877. Vid förberedelserna för införande av lantbrevbäring i Uppland gjordes vissa överenskommelser vid sammanträde den 23 mars 1878 med deltagande av landshövdingen, landssekreteraren, länets samtliga kronofogdar samt postmästaren i Uppsala. Överenskommelserna omfattade bland annat *"inrättande av lantbrevbäring med två veckoturer å linjen Grillby-Litslena-Ekolsund med indragning av poststationen i Ekolsund"*.

Poststyrelsen beslöt vid fortsatt handläggning att överenskommelsen skulle träda i kraft den 1 april 1879. Mot detta gjorde förvaltaren vid Ekolsund invändningar i ett brev till poststyrelsen den 2 december 1878 och föreslog *"att icke den ifrågasatta lantbrevbäringen tager sin början förrän den nu under uppbyggnad varande Ekolsunds Järnvägsstation vid samma järnväg öppnas för trafik, post och telegraf, vilket med all säkerhet påräknas bli den 1 juli nästa år, då i och med detsamma avståndet från Ekolsunds järnvägsstation till postanstalten härstädes förkortas med minst ½ mil mot om lantbrevbäringen utgår från Grillby"*.

Vid föredragning i poststyrelsen den 16 december 1878 beslöts att ärendet *"skulle ånyo företagas till prövning vid anordnande av lantbrevbäring inom Uppsala län"*.

Under mellantiden hann ytterligare en framställning komma till poststyrelsen, daterad den 19 maj och underskriven av flera företrädare för Ekolsund. De önskade att Ekolsunds poststation skulle få bibehållas på sin dåvarande plats intill dess järnvägsstationen kunde upplåtas för trafik och att den planerade lantbrevbäringen skulle efter stationens tillkomst utgå därifrån. Brevet innehöll också preciserade önskemål om lantbrevbäringslinjens sträckning.

Postinspektionens kommentarer till detta brev var positiva och innehöll dels förslag till provisoriska lösningar av vissa problem i väntan på järnvägsstationens tillkomst men i huvudsak att poststationen i Ekolsund skulle flyttas till järnvägsstationen, när denna upplåts för allmän trafik.

Den 6 oktober 1879 utnämndes stationsmästaren i Ekolsund Carl August Jansson till poststationsföreståndare för tillämpning med 1880 års ingång. Skollärare Johansson måste således lämna ifrån sig vissa inventarier vid årsskiftet.

Stationsmästaren Carl August Jansson avlöstes i Ekolsund 1896 av Andreas Hedman och under korta intervaller svarade därefter Axel Johan Johansson och Johan Axel Svedin samt kontorsbiträdet Nils Gustaf Hamberg för posten. I juli 1906 tog stationsmästaren Axel Carlsson över. Efter dennes förflyttning till Munktorp i november 1913 uppehölls befattningen av Nils Thorsten Andersson tills post och järnväg skildes åt den 1 april 1916.

Då blev Frans Oscar Norin föreståndare för den ersättande lantpoststationen ett stenkast från stationen. Han följdes av andra, från 1944 års ingång av Nils Magnus Johansson. Det var han som fick uppleva poststationens indragning med augusti månads utgång 1971. I detta sammanhang ändrades lantbrevbäringslinjen på så sätt att den utgick från Grillby och betjänade även de hushåll som utnyttjat poststationen i Ekolsund för sina ärenden. Viss ändring gjordes så att några hushåll som hade betjänats av lantbrevbäring från Ekolsund flyttades över till lantbrevbäring från Bålsta.

Karleby (Simtuna, Fjärdhundra)

Regeringen bemyndigade i mars 1860 poststyrelsen att utan särskilt medgivande inrätta poststationer på landsbygden såsom "speditionskontor" åt postmästarna. Det fanns dittills inte någon annan form av fasta postanstalter än postkontor (postexpeditioner), vid detta tillfälle totalt 175 i hela landet. Enköping och Ekolsund ingick sålunda år 1860 i denna förhållandevis lilla uppsättning av fasta postanordningar i vårt land.

Regeringens bemyndigande till poststyrelsen formulerades så, att *"å lämplige ställen inrättas ett nytt slag av poststationer, vilka äro ämnade att, såsom speditionskontor, för mera avlägsna orter underlätta förbindelsen med närmaste postkontor eller postexpedition"*. Från kundsynpunkt var då postkontor och postexpedition likställda.

Det kungliga brevet föranledde poststyrelsen att förhöra sig hos länsstyrelserna om behovet av sådana poststationer. Länsstyrelsernas allmänna kungörelser lämnade vägen öppen för framställningar om poststationer, framställningar som naturligtvis prövades noga före beslut.

En sådan framställning ledde till poststyrelsens beslut att en poststation skulle öppnas med namnet Karleby den 1 februari 1862 med skolläraren Erik Lundebloom som föreståndare. Det var en bland de 60 första lantpoststationerna i landet.

Erik Lundeblooms ansökan hade åtföljts av ett protokoll som visade skolstyrelsens inställning till möjligheterna att låta honom sköta befattningen som poststationsföreståndare vid sidan av sin ordinarie befattning.

Erik Lundebloom nöjde sig länge med det årsarvode på 200 kr som utgick vid poststationens start. Men den 22 april 1875 skrev han till poststyrelsen att postförsändelserna hade ökat mångdubbelt under de 13 år som han varit föreståndare för poststationen. Han begärde ökning av årsarvodet till 500 kr, vilket Lundeblooms överordnade postmästare i Enköping förordade. Poststyrelsen gick emellertid inte med på höjning mer än till 360 kr för tillämpning från den 1 juli 1875. Högre blev arvodet inte under hela Lundeblooms verksamhetstid, men det sänktes till 300 kr, när skraddaremästaren August Björklund tog över befattningen med 1899 års ingång. Poststationens namn hade då hunnit ändras till Simtuna.

Namnändringen genomfördes den 1 december 1896, sedan föreståndaren för postkupéexpedition 38 i ett brev den 14 september 1895 hade anmält sorteringsproblem i ett brev till postinspektionen i östra distriktet. Han anförde bland annat att namnlikheten mellan poststationerna i Karleby och Karlsby ledde till förväxling och att inom postkupéexpeditionerna 23 och 38 förekom *"snart sagt dagligen brev och andra försändelser, som till följe felaktig eller otydlig adressbeteckning blivit försenade i sin framkomst"*.

På postinspektionens förfrågan uppgav Lundebloom att till Karleby ankom *"nästan postdagligen försändelser antingen till Karlsby, Karleby i närheten av Falköping, V.Karaby i Malmöhus län samt till Karleby i Finland. I många fall är det mycket svårt finna den rätta adressen, ty många ställen finnas i landet med namnet Karleby. Önskligt vore därför att Karleby poststation finge hädanefter benämnas Simtuna"*.

Vid poststyrelsens följande samråd med länsstyrelsen i Västerås förordades detta namn då *"någon fara för förväxling mellan de snarlika namnen Simtuna och Sigtuna icke synes Konungens Befallningshavande förhanden"*. Poststyrelsen beslöt därefter om namnändringen för tillämpning från och med december 1896. När detta blev känt, skrev två lantbrukare i Karleby till poststyrelsen bl a följande:

"En tidningsnotis upplyste för en tid sedan, att Poststyrelsen, för undvikande av förväxling med Karlsby i Östergötland ämnar förändra namnet å postanstalten Karleby till Simtuna.

Med anledning därav våga undertecknade hemställa, huruvida icke Karlsby i Östergötland i stället kunde underkastas namnförändring, enär en till Simtuna anlagd rikstelefonledning inom församlingen har en växelstation, benämnd Karleby, och denna omständighet helt säkert skulle öka anledningarna till misstag vid korrespondens, då namnet Karleby till följd därav å en del kartor och i kataloger kommer att fortfarande kvarstå".

Poststyrelsen försåg vid föredragning den 8 oktober 1895 ärendet med påteckningen *"ansågs ej böra till vidare åtgärd föranleda"*.

Simtuna förblev sålunda poststationens namn, men det skulle ändras ännu en gång. Den järnvägsstation som anlades ett stycke öster om sockenkyrkan, fick namnet Fjärdhundra. Skräddaren August Björklund fick sålunda stänga sin lantpoststation för gott med utgången av den 4 januari 1906 och postkunderna hänvisades från nästa dag för sina ärenden till järnvägsstationen.

Fjärdhundra

Inledningsvis har jag uppgett att de olika poststationerna berörs i denna skrift i kronologisk ordning efter tillkomsten. För det yngre postnamnet Fjärdhundra gör jag ett undantag, eftersom det är fråga om namnändring av en redan befintlig poststation. Simtuna sockens förenade post- och järnvägsstation fick alltså namnet Fjärdhundra vid tågstarten den 5 januari 1906. Johan Richard Willborg fick ta ansvar för post och järnväg, till en början med 420 kr i årsarvode. Detta höjdes till 480 kr lagom till att Oscar Wilhelm Stern efterträdde honom 1909. Då tillkom också ett biträdesanslag på 300 kr. Den sistnämnde fick förflyttning till Skultuna i oktober 1915, samtidigt som järnvägsstationen där skildes från postgöromålen. Motsvarande skilsmässa fick efterträdaren i Fjärdhundra, Carl Olof Moberg, uppleva den 1 februari 1918.

Nu flyttades poststationen från järnvägsstationen. Den ökande posttrafiken medförde att poststationen höjdes till postexpedition den 1 oktober 1951, varvid föreståndaren fick tjänstemannaanställning med den formella posttiteln "stationsmästare".

Från den 1 november 1953 utnämndes Knut Hjalmar Strömberg på denna befattning. Hans efterträdare Ellis Ericson oroades av kommunalnämndens beslut att kommunen från februari 1968 överlät åt Länssparbanken att förmedla utbetalning av löner till kommunens anställda. I en intervju med en ortskorrespondent menade han att *"en minskning av värdeförmedlingen vid expeditionen i Fjärdhundra kan innebära, att postexpeditionen dras in och fjärdhundraborna får sämre service"*.

Det var nu inte så illa. Postexpeditionen kallades genom ändrad terminologi i en rikstäckande omorganisation för postkontor 1977 och finns kvar ännu, nu med ett kundunderlag på drygt 1250 hushåll. Det lämnades emellertid ut på entreprenad den 2 december 1996 och ingår nu i den stora gruppen "Post-i-butik".

Örsundsbro

Regeringsbemyndigandet för poststyrelsen att inrätta poststationer på landsbygden utnyttjades efter hand allt mera och den 1 april 1867 öppnades en poststation i Örsundsbro. Änkefru Sofia Charlotta Stålhammar antogs till föreståndare. Hon följdes i februari 1879 av Johan Otto Hjalmar Stålhammar. Denne lämnade över poststationen den 1 juli 1907 till handlanden August Gabrielsson, som emellertid fick finna sig i att sluta efter knappt fem år.

Detta berodde på att lantpoststationen drogs in med järnvägens tillkomst och den 15 maj 1912 fick Gabrielsson lämna över vissa postinventarier till järnvägsstationen, där stationsinspektör John Johansson fick svara för den fortsatta verksamheten.

De förenade post- och järnvägsstationerna försvann i takt med järnvägsnedläggningarna efter andra världskriget och senare av andra skäl, t ex minskat samarbete mellan järnväg och post. Ett datum, den 12 maj 1868, markera särskilt denna förändring. Då började Posten tillämpa ett helt nytt postbehandlingssystem, baserat på transporter i egen regi i stor skala, samtidigt som postnummer infördes. Att de kombinerade poststationerna började försvinna ännu tidigare hängde samman med trafikens utveckling på orten, så t ex i Örsundsbro.

Där var utvecklingen så kraftig att postens omsättning motiverade tidig höjning av poststationen till postexpedition. Föreståndare för postexpeditioner hade löneplansanställning till skillnad från de avtalsanställda poststationsföreståndarna och de högre befattningarna kunde inte förenas med järnvägstjänst.

Den 1 juni 1954 genomfördes denna förändring i Örsundsbro i vad gäller klasshöjningen. Sigrid Borealis Carlman utnämndes till föreståndare med titeln stationsmästare. Andra har haft detta ansvar efter henne men om den framtida utvecklingen för posten i Örsundsbro med ett kundunderlag på ca 1500 hushåll kan man inte sia i denna föränderliga tid.

Veckholm

Vi kan notera att "vårt område" fick ytterligare en lantpoststation som en följd av 1860 års regeringsbemyndigande, innan en annan reform medförde tillkomsten av en uppsjö på poststationer. I Uppsala län började den starka tillväxten med 1875 års ingång varom berättas i avsnittet om Hjelsta närmast härefter.

Kampen för en poststation i Veckholm började förhållandevis tidigt och bara ett år efter att den i föregående avsnitt kort berörda poststationen i Örsundsbro hade öppnats. I det följande berör jag endast en liten del av många handlingar. Poststyrelsens diarie-nummer är Klb 1868:597 och 1868:727.

Det fanns olika uppfattningar om var i socknen den önskade poststationen skulle ligga. Av ett protokoll från kommunalstämman den 30 december 1867 framgår att *"alla syntes anse det i hög grad önskvärt och för orten nyttigt och behövt att få poststation, men då en del önskade att få den vid kyrkan, begärdes omröstning, varvid stämman förklarade sig för en poststation vid Ön med 2270 röster mot 710"*.

Detta är ett exempel på hur den då tillämpade fyrkantsröstningen kunde få till följd att ett mindre antal välbesuttna personer hade möjlighet att få sin vilja igenom gentemot ett större antal "vanliga" medborgare.

Frågan behandlades fyra veckor senare också i Kungs Husby församling. Protokollsutdraget från det tillfället återges på nästa sida och speglar samma uppfattning som flertalet berörda hade. Även Lillkyrka kommunalstämma behandlade ärendet vid sammanträde den 1 februari 1868. Där konstaterade man att en poststation vid Öns lastageplats vore till ingen nytta men beslutade föreslå

"att stationen skulle (överlämnat åt Poststyrelsens eget val) förläggas antingen vid Weckholms eller Lillkyrka kyrkor samt lyda under Postkontoret i Enköping; mot vilket senare beslut Herr Inspektoren E Unge å Eka anmälde reservation, önskande att den ifrågasatta stationen skulle lyda under Ekolsunds postkontor".

Major E Norling på Ekholmen, som väl var den som skulle ha mest nytta av den önskade poststationens förläggning till lastageplatsen Ön, skrev till poststyrelsen den 3 februari 1868 och begärde att få en poststation där. Det kan synas underligt att poststyrelsens förfrågan till länsstyrelsen med anledning av Norlings brev besvarades med att bli förordad, som framgår av reproduktionen på sid 17.

Utdrag ur Protokollot hållet
vid utlystt Kommunaltämnas
med Årings kyrky församling den
26 Januari 1868. -

81

skedd således ut af församlingens församling
den 27 Nov i Årings kyrky församling
samt utlystt Kommunaltämnas
med Årings kyrky församling den
26 Januari 1868. -

att en poststation vore vissligen behöf-
lig och för orten mycket gagnelig, men att den af
Herr Ekström den 27 Nov föreslagna stationen vid
Ön vore för långt aflägen och att i försam-
lingens och isynnerhet ortens i sin helhet de af den
de hafva den, och församlingens tankar, dermed
inlyftade samt, som ville i Årings kyrky försam-
ling fördraga en poststation vid mera central
läge, så att en större trafik deraf kunde hafva
nytta, och utlystt platsen vid Veckholms kyrka
därut den mest gynliga, och ville i församlingens
för den af dessamma föreslagna stationen gör
samma behöfveliga utlystt utlystt utlystt

Att utlystt utlystt utlystt
Årings kyrky församling
Årings kyrky församling

N:o 897. Inh. 2. 9 Febr. 1868.

Till
Kong General Poststyrelsen.
1868 den 10 Febr. anm. i No. 9. 8. och exp. utlystt
i No. 9. 8. d. fe. 8.

Länsstyrelsen får härmed öfverlämna
och tillf. benäget afseende förorda en af
Majoren J. E. Norlin hit ingifven och
till Eder ställd ansökning om inrät-
tande af en poststation vid Ön
Lästagsplats i Veckholms socken,
Länshöfvens län i Upsala den 4 februari
1868.

A. Hamilton

Det snabba svaret tillfredsställde inte poststyrelsens handläggare. Vid ny föredragning av ärendet den 10 februari 1868 beslöts att be om länsstyrelsens yttrande, om en poststation vid Ön ansågs lika behöfelig om vintern som om sommaren (med anledning av att ångbåtsfarten ej pågick under den kallaste årstiden), om det fanns någon lämplig person att bli poststationsföreståndare samt uttalande om det avgivna förslaget att flytta postkontoret i Ekolsund till grannskapet av Litslena gästgivaregård.

Svaret på de frågorna skulle dröja, eftersom länsstyrelsen nu började rådgöra med kronofogdarna, som i sin tur kontaktade sina länsmän. Dessutom kom det under mellantiden ett tre sidor långt brev till poststyrelsen från företrädare för Veckholms kyrkby med påpekande av olämpligheten att förlägga en poststation till Ön.

Efter en omfattande remissomgång tillstyrkte kronofogden i första fögderiet i sitt brev till länsstyrelsen den 22 april 1868 bifall för en poststation vid Veckholm kyrka. Andra fögderiets kronofogde var något mera precis och avstyrkte "inrättandet av en poststation vid Ekholmens lastbrygga Ön". Han ansåg inte att Ekolsunds postkontor skulle flyttas och tillade att om det alls skulle flyttas, så borde detta göras i östlig riktning, "enär ingen poststation finnes för närvarande mellan Ekolsund och Stockholm, där behovet av en sådan borde anses lika stort och behöfligt som inom nedre Trögds härad och ännu större än vid Ekholmen".

Nu hade länsstyrelsen fått tillräcklig insyn i det komplicerade ärendet och skrev den 28 maj 1868 till poststyrelsen med hemställan att ansökningen om en poststation vid lastageplatsen skulle avslås.

Weckholms socken fick sålunda inte någon poststation vid det tillfället. Men ärendet aktualiserades närmare fyra år senare. Det var då inte tal om att förlägga den önskade poststationen till annan plats än i närheten av kyrkan. Efter vederbörlig framställning och undersökning om behovet av ny postgång skickade länsstyrelsen den 11 november 1871 diverse handlingar till poststyrelsen, däribland anbud på postförslingen från olika anbudsgivare, samt ansökningar från två personer om att bli antagna till föreståndare för poststationen. Organisten och klockaren C J Österberg fick länsstyrelsens förord.

Efter prövning av anbuden på postföring antogs J Ericsson i Nyhagen till postförare på den nya linjen mellan Enköping och poststationen vid Veckholms kyrka. Poststyrelsen beslöt att poststationen skulle öppnas med 1872 års ingång, något som kungjordes i cirkulär, utgivet den 29 december 1871.

Poststationer öppnas den 1 januari vid *Weckholms kyrka* i Upsala län; vid *Ulrika kyrka* i Östergötlands län; vid *Frölunda kyrka* i Ellisborgs län; vid *Husum* i Grunsunda socken af Westernorrlands län; hvarjämte poststation öppnades i *Furusund* den 20 december.

Af dessa stationer skall

Weckholm lyda under samt utvexla post direkt med postkontoret i Enköping;
Ulrika " " " " " " i Linköping;
Frölunda lyda under postkontoret i Svenljunga samt derjemte direkt utvexla post med postkontoren i Falkenberg, Halmstad, Gislaved och Ljungby samt poststationerna i Gunnarp, Nyby, Sjögård, Unnaröd och Skeen;
Husum lyda under postkontoret i Örnsköldsvik och derjemte direkt utvexla post med postexpeditionen i Nordmaling, samt
Furusund lyda under samt direkt utvexla post med postkontoret i Norrtelje och sommartiden äfven med postkontoret i Stockholm.

P. M.

*Lohande till föreståndarebefattningen vid
 Weckholms Poststation
 Organisten & Klockaren C. J. Österberg i Weckholm
 Skolläraren Olof Wirén i d.*

*Anbud i Postskjutsen mellan Enköping
 och Weckholm.*

*Skjutsentreprenören Olof Johansson i Enköping
 med 75 öre milen.
 Postföraren J. Ericsson i Nyhagen, Weckholms
 församling med 80 öre milen &
 d. Dragonen L. C. Hof i Åmås, Weckholms
 församling med 80 öre milen och
 Stenredatorn J. Johansson i Gäista, Wärfva,
 kyrka församling med 95 öre milen.*

Österberg skrev den 18 september 1877 till poststyrelsen och sade upp sitt kontrakt i syfte att få ett nytt med bättre villkor. Hans motivering var bl a att "postgöromålen vid Weckholms poststation med varje år betydligt förökas och nära nog nu fördubblats därigenom att tvenne kyrksocknar, som förut haft sin post på Ekolsund, nu överflyttat på Weckholm och folknummern, som nu omgiver stationen, från 2000 förökats till nära 4000".

Österbergs årsarvode var vid detta tillfälle 240 kr. Hans konkurrent vid poststationens tillkomst enligt förteckningen ovan, skolläraren O Wirén, skrev den 4 oktober 1877 till poststyrelsen och erbjöd sig att överta sysslan med 240 kr i årsersättning. Poststyrelsen rådgjorde rutinmässigt med länsstyrelsen, varifrån ett uttalande inhämtades av kronofogden. Denne föreslog i ett brev den 15 oktober 1877

"skolläraren O Wirén i Weckholm att från och med den 21 nästinstundande december övertaga poststationsföreståndarebefattningen i samma socken". Att just den 21 december föreslogs hängde samman med gällande uppsägningstid på tre månader. Österbergs brev hade antecknats som inkommet till poststyrelsen den 20 september 1877.

Nu ångrade sig Österberg och återkallade i ett brev den 30 oktober sin uppsägning. Han fick nöja sig med den lägre ersättningen. Hans efterträdare på våren 1898, vikarierande organisten Johan Reinhold Johansson, fick däremot från början enligt poststyrelsens beslut den 29 april, 360 kr i årsarvode. Denne följdes i sin tur den 1 februari 1903 av Carl Johan Karlsson. Han fick från det följande årets ingång ett biträdesanslag på 10 kr i månaden. Något senare fick han dessutom sin fasta årsersättning höjd till 420 kr.

Denna förbättring kom också efterföljaren från 1912 års ingång till godo. Det var änkefru Brita Vilhelmina Engvall. Ett särskilt biträdesanslag på 240 kr om året underlättade dessutom hennes arbete för tillämpning från november 1914 (diarienummer 1 b 2438/14).

Med juli månads ingång 1916 befordrades fru Engvall till föreståndare för lantpoststationen i Grillby. Folkskolläraren Karl Edvard Östlund tog över efter Engvall, då 34 år gammal. Den 1 juli 1937 blev det Nils Robert Hellmarks tur att svinga datumstämpeln i Weckholm. Han hade varit poststationsföreståndare i Kungs Husby sedan dess tillkomst den 1 december 1935. Poststationen i Weckholm drogs in med september månads utgång 1967.

Kronobrevbäringsreformen

En mycket stor reform började genomföras 1874, då postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen. Den ersattes med ett stort antal nya postgångar samt poststationer, "en i var socken" som det sades i riksdagsbeslutet, om än med tillägget "där så behövdes". I Enköpings närområde med närmare 40-talet församlingar, låg kyrkorna så tätt, att en sådan målsättning torde ha varit utesluten.

Man kan påstå att resultatet av kronobrevbäringsreformen är det som mest påtagligt speglas i verksamheten på det lokala planet under en lång period från och med 1874. Mängder av stämprotokoll skvallrar om vilken betydelse reformen hade för de enskilda socknarna och om hur församlingar, som inte fick del av förbättrad postservice ofta gjorde sig påminta i kampen för rättvisa.

Efter en omfattande utredning i samråd med länsstyrelserna preciserades det konkreta sättet att genomföra reformen i en kunglig förordning den 5 december 1873. Ett bemyndigande att planera för omorganisationen hade lämnats tidigare. Därigenom hade förberedelser kunnat göras och i hälften av rikets län kunde kronobrevbäringen upphöra redan den 1 januari 1874 samtidigt som 530 nya poststationer inrättades. I ett brev till regeringen den 15 maj 1874, vars koncept generaldirektör Wilhelm Roos själv upprättade, redovisades resultatet. De resterande länen redovisades i ett nytt brev den 25 juni 1875, men inte förrän två år senare hade kronobrevbäringen avskaffats i sin helhet.

Den ursprungliga avsikten torde ha varit att omorganisationen skulle genomföras 1874, men i många fall måste det anstå med ändringar. Till grund för uppskov hade länsstyrelserna åberopat "såväl i orterna pågående järnvägsanläggningar, vilka då de fullbordas, måste föranleda en väsentlig omreglering av postförbindelserna, som ock ännu på prövning beroende frågor om förändrad indelning i fögderier och härad m m".

Ett annat skäl till försening av omorganisationen uppgavs vara uteblivna anbud på postföring eller att avgivna anbud befunnits oantagliga vid poststyrelsens prövning. I några fall hade organisationsförslagen kommit till poststyrelsen mycket sent år 1873 eller till och med inte förrän ett stycke in på år 1874. Då hade postverket inte kunnat lösa frågan på annat sätt än genom att anmoda länsstyrelserna att vidta sådana åtgärder, att kronobreven kunde "på behörigt sätt, mot ersättning av postmedlen fortskaffas".

Poststyrelsen redovisade i sina brev till regeringen den 15 maj 1874 och den 25 juni 1875 länsvis i detalj vilka nya postgångar som hade inrättats i postverkets regi, hur långa de nya linjerna var och hur ofta postföring fullgjordes på dem samt tillökningen i antalet s k postförda mil per år. Dessutom lämnades länsvis uppgifter på antalet nyinrättade poststationer. Under år 1874 hade sålunda 530 nya poststationer öppnats inom tolv län. Under första halvåret 1875 tillkom 611 "kronobrevbäringspoststationer" i 13 län, däribland de båda skånelänen som hade hunnit få 95 poststationer redan 1874. Nu kom ytterligare 70 sådana till 1875.

I vissa områden försenades omorganisationen och först med juli månads utgång 1877 ansågs kronobrevbäringen vara helt övertagen av postverket.

Det totala antalet nya poststationer som dittills inrättats på grund av att postverket övertog ansvaret för kronobrevbäringen uppgick till 1141, när poststyrelsen redovisade resultatet i sitt brev till regeringen den 25 juni 1875. Av andra skäl öppnades fortlöpande andra poststationer, många förenade med järnvägsstationer. Totala antalet nya poststationer under år 1874 var 671, under år 1875 658 och under 1876 var det 81. Några av de mest olönsamma drogs in och nettoökningen i poststationsbeståndet blev 623 under år 1874 och 642 under år 1875. Ändå kom många socknar att känna sig förfördelade genom att de inte fick egna poststationer.

Omorganisationen blev dyrbar för postverket. Tidigt började man undersöka vilka möjligheter till besparing som fanns och i en framställning till regeringen i september 1876 sökte poststyrelsen sanktion för att pröva "vilka stationer, som i anseende till synnerligen obetydlig rörelse, böra indragas". Därmed togs det första steget till lantbrevbäring, en nyhet som introducerades 1878. Innan man kom så långt hade några av de minsta poststationerna blivit indragna. Ersättningen blev då i allmänhet lösväskor som utväxlades med närmast belägna poststation. I några fall hänvisades kunderna till relativt närbelägna nyinrättade järnvägsstationer som vid tillkomsten förenades med postservice.

Frågan om tidig indragning av de minsta poststationerna "såldes" till postförvaltarna i ett cirkulär från poststyrelsen den 27 september 1875. I detta anmodades de att lämna vissa statistiska uppgifter för sina respektive poststationer under deras första verksamhetsperiod. I mina hänvisningar till detta försök att minska postverkets kraftigt ökade utgifter har jag kallat det återopade cirkuläret för "1875 års besparingscirkulär".

Hjelsta

Inom Uppsala län genomfördes kronobrevbäringsreformen med början 1875. Poststyrelsen skrev den 30 november 1874 till länsstyrelsen i Uppsala och hänvisade till länsstyrelsens brev den 14 november, med vilket hade översänts villkorligt upprättade kontrakt "*ej mindre om bestridande av befattningarna såsom föreståndare för de nya poststationerna än om postens fortskaffande å de föreslagna nya linjerna*". Till de godkända kontrakten hörde ett som var upprättat med organisten Erik Ferner i Hjelsta. Med en ersättning på 80 kr om året skulle han fullgöra befattningen som poststationsföreståndare.

Vid den i föregående avsnitt berörda sparsamhetskampanjen kom det enligt en redovisning av postmästaren i Uppsala den 24 februari 1876 fram, att den totala uppbörd i Hjelsta under första verksamhetsåret hade varit 162 kr. Föreståndarens arvode hade hunnit höjas till 150 kr och postmästaren föreslog indragning av poststationen med följande motivering:

"Endast en kronofjärdingsman är boende vid stationen, pastor i församlingen bor inom Fittja socken 0.2 mil från stationen i närheten av allmänna landsvägen. Såväl den enskilde korrespondenten som nämnde tjänsteman kunna med fördel begagna sig av lösväska å poststationen i Örsundsbro".

Som i många andra fall lät poststyrelsen frågan om indragning vila. Ännu en reform var i vardande, lantbrevbärings införande. Denna skulle kunna medverka till en bättre distribution, i första hand för tjänstepost även om alla skulle få använda sig av den. Den skulle bidra till kostnadsminskning eftersom många poststationer beräknades kunna dras in i detta sammanhang. Så gick det också i Hjelsta och Erik Ferner blev uppsagd för tillämpning från den 1 juli 1879. Kommunen blev ålagd att utse ett av postverket oavlönat ombud, som skulle vara den förmedlande länken mellan lantbrevbäraren och de kunder som denne inte kunde nå. Till ett sådant ombud utsågs Erik Ferner.

Inte oväntat uppstod missnöje med den nya ordningen. Jag har dock inte kunnat spåra någon reaktion i handlingarna förrän efter mera än fem år. Postfrågan togs sålunda upp vid kommunalstämman i Hjelsta skolhus den 8 december 1884. Den på nästa sida återgivna protokollsavskriften sändes till postmästare i Uppsala. Han vidareände den till poststyrelsen den 12 december med vissa kommentarer.

Protokoll, hållet vid allmän kommunalstämma med Hjelsta församling i Skolhuset Måndagen den 8 November 1884.

S. G.

och enligt uttala uppfattning, den postbefordring, som för närvarande har stads egen rum, mest för orten anses olämpligastående, i det att postvägen träna gånger i veckan befordras genom Hjelsta, Fåga, Skulla och Holms kyrkor, med utgångspunkt ifrån Örsundsbro mot Gröfte församling, lig- gande station, - hade församlingens ledamöter till denna dag blifvit kallade för att uttala sina önskemål med hänseende till en förbättrad postgång. - Huruvida ena sig alla de närvarande om den åsigt, att det för församlingen, hela den omkringliggande orten och antagligen också för postverket skulle vara fördelaktigt, om en poststation blifor upprättad i den nämnda Hjelsta kyrka tillägga Hjelstaby skjut att postvägen experierats fyra gånger i veckan på så sätt, att den närvarande landtbrevbäraren emellan Örsundsbro och Holms kyrka via Hjelsta, Fåga, Skulla och Holm behållas och att dessutom post träna andra dagar i veckan befordras emellan Ekolsund järnvägsstation och Hjelstaby genom Husby Sjutolfts församling, hvarigenom postbefordringen emellan Ekolsund och Skulle via Husby Sjutolft utan någon större olägenhet kunde inordnas, när Skulle församling står i daglig förbindelse med Gröfte järnvägsstation. - Det är uttalandet att genom denna ordning skulle korrespondens och tidningsprenumeration i icke obetydlig grad förökas ifrån Hjelsta- holms postvägs fyra församlingar, och säger man därför hoppas att detta förslag måtte vinna önskad framgång.

Ar och dag som ovan

S. G.
Kommunalstämman Ordförande

Postmästare Carl Fredrik Flodman i Uppsala var positivt inställd till framställningen. Som stöd för sin tillstyrkan angav han följande: "Då undertecknad under sin inspektionsresa i länet förliden september månad besökte lantbrevbärelinjen Örsundsbro-Hjelsta-Holm blev jag i tillfälle erfara att en stor del av ortens korrespondens drogs över Ekolsunds station, därigenom beredan-

de lättare tillfälle kunna tidigare besvara ankommen post, än vad fallet vore, med anlitade av postgången över Örsundsbro, och att enskilda bud måste uppsökas för förenämnda särskilda befordran över Ekolsund, detta ofta till stor olägenhet för den korresponderande".

Efter en fortsatt förklaring som även berörde de kringliggande socknarna föreslog postmästaren att en poststation skulle öppnas i Hjelsta by. Vid kommunalstämman den 8 november 1885 hade uttalats att skolhuset ansågs vara den lämpligaste platsen för poststationen därför att skolbarnen kunde bidra till en snabb postdistribution.

Det naturligaste hade kanske varit att skolläraren blifvit föreståndare för poststationen och till dennes fördel uttalade sig kommunalstämman. Sedan kyrkoherden förordat församlingens organist Erik Ferner blev det ändå denne som fick uppdraget genom poststyrelsens utnämning. Detta föranledde kommunalordföranden att skriva till poststyrelsen den 12 januari 1886 och framhålla att kommunalstämman hade valt skolläraren. Brevet föranledde inte någon åtgärd från poststyrelsens sida.

Hjelstaby är ett av relativt sällsynta exempel på att den förste föreståndaren åter blifvit antagen till föreståndare när poststationen återinrättats med ett annat namn. I boken "Humlegubbar" berättar jag om ett annat och kanske intressantare fall. Det gäller den kortlivade poststationen Botholm på Aspö i Mälaren.

Återinrättandet av poststationen, nu med namnet Hjelstaby, kungjordes rutinmässigt i poststyrelsens cirkulär. I dess bifång publicerades tidtabellerna för båda berörda lantbrevbärare, som också fungerade som postförare. Den ena tidtabellen, med utgång från Örsundsbro återges på nästa sida, den andra med utgång från Ekolsund, återges nedan.

Folkskollärare Karl Alfred Brodén tog över poststationen i januari 1887, följd i april 1905 av mejeristen Anders Gustaf Karlsson. Den sista föreståndaren blev Ingrid Augusta Segersköld, anställd med 1955 års ingång. Poststationen drogs in den 30 september 1966.

		Ekolsund—Hjelstaby.						
		(Från den 1 januari 1886.)						
T. F.	—	2,0	0,8	Ekolsunds poststation	T. F.	12,0	—	
				Ekolsunds gård				
				Husby-Sjutolfts kyrka				
T. F.	4,0	—		Hjelstaby poststation	T. F.	—	10,0	
				Postföringen å linien ombesörjes af landtbrevbärare.				

Holm

För den poststation som på grund av kronobrevbäringsreformen öppnades i Holm med 1875 års ingång blev organisten Lars Fredrik Wallquist föreståndare med årsarvode satt så lågt som till 50 kr. Hans begäran i ett brev till poststyrelsen den 20 juni 1876 att få detta höjt ledde till poststyrelsens beslut att medge fördubbling. Uppbörden var 162 kr under år 1875 och ifrågasatt indragning av poststationen uppsköts tills lantbrevbäring kunde inrättas.

Förslaget var då att den 1,6 mil långa kärpostlinjen Örsundsbro-Hjelsta-Holm skulle ersättas med lantbrevbäring och att poststationerna i Holm och Hjelsta skulle dras in. Detta förslag gick igenom och Wallquist blev uppsagd. Kronofogden hade genom brev anmodat berörda kommuner att lämna uppgift på de personer som efter omorganisationen skulle fungera som kommunombud, d v s hos lantbrevbärarna tillvarata intressena för de kunder som bodde avsidet från lantbrevbäringslinjen.

Enligt § 4 i ett protokoll, fört vid ett sammanträde den 15 juli 1878 på Örsundsbro värdshus "blev följande kommunombud föreslagna, nämligen å postlinjen Örsundsbro-Hjelsta-Holm organisten E Ferner vid nuvarande Hjelsta poststation i Hjelstaby, hemmansägaren Eric August Björkman i Elflösa, Fittja socken, såsom därtill lämplig och boende utåt lantbrevbäringslinjen, tjänsteförrättande skolläraren i Kulla socken M Kjellén, vars bostad är skolhuset, beläget helt nära allmänna vägen, samt organisten L F Wallqvist vid nuvarande Holms poststation - - -"

Man finner ofta i handlingar att den på grund av poststationsindragning avskedade poststationsföreståndaren utsågs som av postverket oavlönat kommunombud. Omorganisationen genomfördes i detta fall med juli månads ingång 1879, då poststationerna i Hjelsta och Holm drogs in.

		Örsundsbro—Hjelstaby—Holm. (Från den 2 januari 1886.)				
O. L.	—	4,0	1,6	O. L.	2,0	—
O. L.	6,15	6,30		O. L.	11,30	11,45
O. L.	9,0	—		O. L.	—	9,0

Litslena

Skolläraren Carl Henrik Ström blev föreståndare för poststationen i Litslena, vilken tillsammans med tio andra öppnades den 1 januari 1875 inom första fögderiet av Uppsala län vid postlinjen mellan Uppsala och Västerås. Poststationen var också ändpunkt för en postlinje från Stockholmsnäs (Kungsängen). Båda linjerna fanns innan poststationen öppnades. För utväxling före 1875 av post mellan postförarna på de båda linjerna behövdes en postvårdare i Litslena. Ett kontrakt om sådan postvård tecknades 1868 (diarienummer Klb 1868:4358). Om postvård har jag berättat i flera av mina böcker, t ex i boken "På post i Mo härad" i kapitlet om Jära.

Poststationsföreståndare Ströms årsarvode blev från poststationens tillkomst i januari 1875 150 kr, vilket stod sig gott i jämförelse med vad de andra föreståndarna inom fögderiet fick. Deras arvoden varierade mellan 50 och 150 kr.

Det faktum att Litslena utgjorde anknytningspunkt vid två postlinjer bidrog till att postmästaren i Uppsala bedömde den som behövlig, när han den 24 februari 1876 redovisade resultatet av sin statistik med anledning av poststyrelsens besparingscirkulär av den 27 september 1875. Uppbörden visade sig då ha varit kr 139:03 i Litslena under år 1875. Men postmästaren reserverade sig:

"Vad vidkommer Litslena poststation är denna station tills vidare behövlig, då den beröres av såväl Uppsala-Enköping-Västerås posten som Stockholm-Enköpings posten och ombesörjer transitering av post från såväl den ena som den andra av nyssnämnda postlinjer.

Indragning av nämnde station bör dock kunna ifrågakomma, när Stockholm-Bergslagsbanan öppnas för tågtrafik, och i sammanhang därmed indragning av en del nu igång varande postlinjer. Närboende såväl enskilda som tjänstemän (en pastor i församlingen samt en kronofjärdingman) bör med lösväska kunna få sin post från närliggande järnvägsstation, till vilken senare avståndet ej bör bli synnerligen stort".

Detta var alltså postmästare Flodmans planering i februari 1876. Poststyrelsen lät ärendet vila i avvaktan på järnvägens framväxt och den 1 november 1876 skrev poststationsföreståndare Ström och sade upp sitt kontrakt. Tre veckor senare fick poststyrelsen också ett brev från Ströms dotter Hilma Lovisa, som förklarade sig villig att överta föreståndarebefattningen.

Poststyrelsen hade redan hunnit skriva till landshövdingen för att begära utlåtande "huruvida icke poststationen i Litslena numera skulle kunna utan väsentligare olägenhet för orten indragas". Med stöd av sin länsman skrev kronofogde J Fr Åhlén i Enköping den 25 november 1876 till landskansliet i Uppsala att han tillstyrkte bifall till förslaget om indragning av poststationen, "synnerligast som, enligt mitt förmenande, kostnaderna för föreståndarens avlöning m m flerfaldiga gånger överstiger den fördel och nytta, som ett jämförelsevis ringa fåtal korrespondenter genom densamma bibehållande möjligen skulle kunna beredas".

Länsstyrelsen i Uppsala skrev den 20 december 1876 att från dess sida hinder inte mötte för den ifrågasatta indragningen. Med iakttagande av kontraktssenlig uppsägningstid beslöt poststyrelsen därefter om indragning av poststationen i Litslena den 31 mars 1877. Till postvårdare antogs den uppsagde poststationsföreståndaren med 50 kr i årsersättning. Hans egen uppsägning tidigare hade inte föranlett någon åtgärd och dottern hade inte formellt tillträtt som föreståndare men förmodligen fullgjort sysslorna på faderns ansvar.

Vid Litslena församlings ordinarie kommunalstämma den 22 december 1895 beslöt man begära att få en poststation i Litslena. Framställningen befanns vid poststyrelsens föredragning den 10 april 1896 inte böra föranleda till vidare åtgärd. (Diarienummer 1896 1227/170).

Upsala—Vesterås.								
(Från den 2 april 1877.)								
M. Th.	—	11,0	e. m.		Th. S.	2,0	—	f. m.
T. F.	1,15	1,20	f. m.	1,8	O. L.	11,30	11,45	e. m.
T. F.	2,15	2,30	f. m.	0,6	O. L.	10,15	10,45	e. m.
T. F.	3,45	3,45	f. m.	0,9	O. L.	9,0	9,0	e. m.
T. F.	5,15	5,45	f. m.	1,1	O. L.	7,0	7,30	e. m.
T. F.	7,15	7,45	f. m.	1,3	O. L.	5,0	5,30	e. m.
T. F.	9,0	9,15	f. m.	1,0	O. L.	3,15	3,45	e. m.
T. F.	10,30	—	f. m.	1,0	O. L.	—	2,0	e. m.
				7,7				

I detta utdrag ur "tillägg och ändringar i tidtabellsamlingen" (nr 9/1877), utgivet efter indragning av Litslena poststation den 21 mars 1877, har ordet **Litslena** blivit satt med petitstil, som brukligt var för orter utan fast postanstalt.

Långtora

Mamsell Alfild Årre blev föreståndare för den poststation som vid kronobrevbäringsreformen öppnades i Långtora. Hon fick 200 kr i årsarvode, det näst högsta som från början betalades till 9 nyblivna poststationsföreståndare inom tredje fögderiet av Uppsala län. En helt ny postlinje inrättades med 1875 års ingång mellan Enköping och Långtora med postföring två gånger i veckan.

Ett år senare fick Långtora ytterligare förbindelser med omvärlden genom tillkomsten från 1876 års ingång av postföringen mellan Örsundsbro och Vittinge enligt nedan återgivna tidtabell.

Örsundsbro—Wittinge.							
(Från januari månads början 1876.)							
T. F.	—	4,0	f. m.	T. F.	10,45	—	e. m.
T. F.	5,30	5,45	f. m.	T. F.	9,0	9,15	e. m.
T. F.	6,45	7,0	f. m.	T. F.	7,45	8,0	e. m.
T. F.	7,45	7,45	f. m.	T. F.	7,0	7,0	e. m.
T. F.	8,45	9,0	f. m.	T. F.	5,45	6,0	e. m.
T. F.	9,45	10,0	f. m.	T. F.	4,45	5,0	e. m.
T. F.	11,30	—	f. m.	T. F.	—	3,15	e. m.

Något förslag om indragning av poststationen i Långtora i anslutning till lantbrevbärings införande blev det inte. I stället förstärktes dess underlag genom att en lantbrevbärning inrättades i juli 1879 från Långtora över Biskopskulla till Nysätra.

Charlotta Agatha Christina Södergren övertog poststationen enligt kontrakt i februari 1885, då med ett till 300 kr höjt årsarvode. Hennes efterträdare blev från 1906 års ingång med oförändrade villkor fanjunkaren Klas Axel Bergqvist. Denne fick finna sig i att bli uppsagd för tillämpning från den 15 maj 1912 på grund av en klausul i avtalet. Denna var formulerad så att uppsägning kunde ske, om anordningar vid en järnvägsanläggning i närheten kunde utnyttjas av posten.

Så blev det i detta fall på grund av den relativa närheten till Uppsala-Enköpings järnväg. När den öppnats för allmän trafik, hade postkunderna i Långtora möjlighet att få sina ärenden utträttade vid järnvägspoststationen i Härkeberga. För den nordöstliga grannförsamlingen Biskopskulla uppstod en klar förbättring, när tågen började rulla, genom att de som dithills varit utan en egen poststation, nu fick en järnvägspoststation med socknens namn.

Nysätra

Nu möter vi åter en av de poststationer som tidigt fick stryka på foten, som man säger, genom att lantbrevbäring inrättades. Lägenhetsägaren Olof Nyström utsågs till föreståndare för poststationen i Nysätra vid dess tillkomst med 1875 års ingång. Hans årsarvode var 80 kr vid starten. Vid den förut omnämnda sammankomsten på Örsundsbro värdshus den 15 juli 1878 utsågs han att vara kommunombud för kontakten med den lantbrevbärare som från juli 1879 skulle betjäna både Biskopskulla och Nysätra med utgång från Långtora. Utan ersättning från postverket fick han sålunda ge viss postservice efter poststationens indragning med juni månads utgång 1879.

Poststationen skulle så småningom återinrättas. Det skedde som en sen följd av en år 1889 begärd omorganisation av postgången i området nordöst om Enköping. Det omfattande ärendet, som slutfördes för tillämpning med 1901 års ingång, kan inte beredas plats i denna lilla skrift. En av följderna blev tillkomsten av postgång fyra dagar i veckan på sträckan Enköping-Örsundsbro på sätt som framgår av nedan återgivna tidtabell.

Enköping—Örsundsbro. (Från den 1 januari 1901.)						
—	6,0	1,5	Enköpings postkontor.....	T. O. F. L.	5,30	—
			Herkulsberga kyrka			
8,0	8,15	0,5	Långtora poststation	T. O. F. L.	3,15	3,30
			Landsberga			
9,0	9,15	0,9	Nysätra poststation	T. O. F. L.	2,15	2,30
			Landsberga			
		0,9	Biskopskulla kyrka			
			Fröslunda kyrka			
10,30	—	2,9	Örsundsbro poststation	T. O. F. L.	—	1,0

Förre soldaten Karl Lovis Grip fick kontrakt om denna postföring med sex kronor i ersättning för varje tur fram och åter. Poststationen i Nysätra öppnades på nytt, nu med handlanden Karl Vilhelm Andersson som föreståndare med 200 kr i årsarvode. Detta höjdes till 300 kr enligt poststyrelsens beslut i november 1903. Andra tog vid efter honom, men lantbrevbäringen gjordes allt mera effektiv, särskilt med motorisering efter andra världskriget slut. Som på många andra håll konkurrerades därmed poststationen ut och den drogs in med mars månads utgång 1955.

Sparrsätra

Beträffande 1875 års nya poststationer har i det föregående nämnts flera exempel på hur efter förhandlingar med regionala företrädare för postverket samt länsmän och kronofogdar länsstyrelsen i Uppsala i ett brev den 14 november 1874 redovisade för poststyrelsen på vilka platser inom länets fem fögderier nya poststationer ansågs erforderliga. Förslagskontrakt för alla berörda poststationsföreståndare och postförare hade bifogats.

Efter granskning av detta förslag skrev poststyrelsen den 30 november 1874 till länsstyrelsen med godkännande av de antagna förslagen. Till dessa hörde ett kontrakt med dragonen J Trogen i Sparrsätra att vara föreståndare för en poststation i Sparrsätra med 80 kr i årsersättning.

Dragon Trogen skrev till poststyrelsen den 16 september 1876 och anhöll *"om förhöjning å poststationsföreståndarearvodet i Sparrsätra med sjuttio (70) kronor för instundande år och framgent - i annat fall anhålles ödmjukast om avsked från nämnde befattning"*.

Det blev det sista alternativet som tillämpades sedan poststyrelsen beslöt den 14 november 1876 att poststationen skulle dras in med årets utgång. Detta beslut fattades efter en grundlig remissomgång i vilken länsstyrelsen anslöt sig till kronofogdens uppfattning att poststationen i Sparrsätra var obehövlig. Ett brev till poststyrelsen den 14 oktober 1876 från företrädare för församlingen med vädjan att få behålla poststationen med dess förflyttning till församlingens skolhus vid kyrkan lämnades utan avseende.

Under tre decennier var Sparrsätra därmed utan poststation. Med starten den 5 januari 1906 på Enköping-Heby-Runhällens järnväg öppnades en förenad post- och järnvägsstation, för vilken Gustaf Albert Wiell fick ta ansvar med 240 kr i årsersättning. Albert Wilhelm Emanuel Zakrison avlöste honom 1909, följd i kortare perioder av kontorsbiträdet Axel Linsell och stationsförmannen Per Gustaf Ström. Till synes dåligt trafikunderlag medverkade till en överenskommelse mellan järnvägsbolaget och postverket att poststationen skulle frigöras från järnvägsstationen. Detta genomfördes den 1 april 1918 och fröken Beda Lindström blev föreståndare för den ersättande lantpoststationen, nu med 600 kr i årsarvode och 120 kr om året för transporter mellan tågen och poststationen. Denna drogs in för andra gången med september månads utgång 1959.

Svinngarn

1875-01-01--1879-06-30

Organisten och skolläraren Cr Almgren blev föreståndare för den poststation som öppnades i Svinnegarns församling den 1 januari 1875. Hans årsarvode fastställdes till 150 kr, det högsta som betalades till någon av de tolv samtidigt öppnade poststationerna inom Uppsala läns första fögderi. Blott två andra poststationsföreståndare inom fögderiet fick så mycket, nämligen de i Litslena och Stockholmsnäs.

Den 17 februari 1876 anmälde postmästare August Fredrik Axelson i Enköping till poststyrelsen att Almgren avlidit den 12 februari och att hans dotter Amanda förordnats som föreståndare i avvaktan på poststyrelsens vidare beslut.

Poststyrelsen skrev till länsstyrelsen i Uppsala och begärde förslag på någon lämplig person som med 150 kr i årsarvode kunde förestå poststationen. Kronofogden J Fr Åhlén gjorde enligt egen uppgift förfrågan "hos åtskillige personer men därvid ständigt möttes med nekande svar". Slutligen anmälde sig emellertid jungfru Carolina Wilhelmina Sahlgren, som dock krävde 200 kr i årsarvode. Detta gick poststyrelsen med på och hon fick befattningen sedan den tillförordnade Amanda Ahlgren begärt sitt entledigande den 17 maj 1876. Båda två använde beteckningen "Svinnegarn" i sina brev, liksom landskansliet, d v s socknens rätta beteckning. Orsaken till att datumstämpeln graverades utan bokstaven e har jag inte undersökt.

Vid planering av lantbrevbäring i Uppsala län kom man överens om att den 1,3 mil långa kärrposten mellan Enköping och Hjulsta skulle dras in och att lantbrevbäring i stället skulle anordnas med två turer i veckan på linjen Enköping-Tillinge-Teda-Svinnegarn-Näs (Hjulsta) med samtidig indragning av Svinngarns poststation. Frimärksförsäljningen i Svinngarn hade under 1877 uppgått till 130 kr, medan arvodet för poststationsföreståndaren varit 200 kr.

Den preliminära planeringen höll och poststationen Svinngarn drogs in vid halvårsskiftet 1879.

Vallby

Wallby 1875-01-01--1875-12-31
Trögds-Wallby 1876-01-01--1879-06-30

Skolläraren Erik Gustaf Wensell blev föreståndare för den poststation som med namnet Wallby öppnades den 1 januari 1875 inom Uppsala läns första fögderi. Han fick 100 kr i årsarvode. Han fick redan vid det följande årsskiftet byta ut datumstämpeln mot en med gravyren TRÖGDS-WALLBY. Orsaken var att post ofta blev felexpedierad eftersom det fanns en skånsk poststation med namnet WALLBY sedan 1874 års ingång. Fyra andra uppländska poststationer fick byta namn med 1876 års ingång, nämligen Björkö till Arholma, Östra Ryd till Rydboholm, Skefthammar till Gimo och Säfva till Balingsta.

Wensell använde sålunda sin första datumstämpel under blott ett år, vilket naturligtvis sätter spår i ortstämpelkatalogens prisuppgift. Han fick emellertid inte heller använda sin andra datumstämpel särskilt länge. Förhandlingar mellan länsstyrelsens och postverkets representanter under 1878 ledde nämligen bl a till det förslaget att den 1,8 mil långa gångposten från Enköping till Arnö över Trögds-Wallby skulle bytas ut mot lantbrevbäring med två turer i veckan mellan Enköping och Trögds-Wallby samt med en tur i veckan mellan Trögds-Wallby och Arnö med indragning av poststationerna Trögds-Wallby och Arnö. Planerna realiserades vid halvårsskiftet 1879 och sagan var all för skollärare Wensells poststation.

Mot det väntade beslutet hade kommunalstämman i Wallby vänt sig redan den 10 juni 1878, då man beslöt att en kommitté "skulle till General Poststyrelsen ingiva ett förslag och anhållan om Trögds-Wallby poststations bibehållande samt att Arnö post kunde hämtas vid Wallby som hittills". Denna aktion hade inte någon inverkan på det av poststyrelsen senare fattade beslutet. Inte heller ett tre sidor långt brev den 26 juli 1878 från poststationsföreståndare Wensell till poststyrelsen kunde beveka poststyrelsen, trots att Wensell hävdade att omorganisationen inte skulle ge "någon den ringaste besparing i inkomstväg". (Diarienummer Tfk 1878:764).

Den 30 juni 1879 blev sålunda den sista verksamhetsdagen för poststationen med namnet Trögds Wallby.

Villberga

Organisten och skolläraren A G Modin antogs med 75 kr i årsarvode till föreståndare för den poststation som med 1875 års ingång öppnades i Willberga på en halv mils avstånd från Litslena. Posten befordrades dit på en linje mellan Litslena och Veckholm två gånger i veckan. Poststationen i Veckholm hade öppnats redan med 1872 års ingång.

På grund av poststyrelsens anmodan i ett cirkulär den 27 september 1875 lämnade postmästare Flodman i Uppsala den 24 februari 1876 vissa uppgifter om de minst lönsamma poststationerna inom hans förvaltningsområde. Vid Willberga poststation hade under det första verksamhetsåret frimärken sålts för kr 107:83, således för mera än föreståndarens arvode. Flodman gav följande kommentar om Willberga-posten:

"Enligt uppgift har pastor i församlingen samt en kronofjärdingsman sin postgång på stationen, båda boende helt nära stationen ej mycket över 0,1 mil vid allmän landsväg.

Då såväl den enskilda korrespondentens som nämnda tjänstemäns korrespondens är högst obetydlig och tillfälle till postutväxling med fördel kan ske genom lösväska föreslås stationen till indragning. Vid tiden då Stockholm-Bergslagsbanan bliver för trafik upplåten bör denna postgång inskränkas och i stället för nuvarande utgångspunkten Litslena bör, om sådan anses behövlig för Veckholm, posten utgå från någon närliggande järnvägsstation".

Med detta tips väntade poststyrelsen med att dra in poststationen i Willberga till årets utgång. Skollärare Modin blev uppsagd med den föreskrivna varseltiden på tre månader och poststationen i Villberga klockaregård drogs in den 31 december 1876.

Berörda kunder fick i stället vända sig till den förenade post- och järnvägsstationen i Grillby som öppnades med 1877 års ingång. Där blev stationsinspektör Anders Fredrik Andersson ansvarig för trafiken.

Stationsinspektör Lars Mårtensson tog över i oktober 1894 men avled i juli 1897. Då förordnades bokhållaren Gustaf Alfred Andersson som föreståndare tills stationsföreståndaren Johan Aron Ericson kunde ta över i oktober 1897. Han följdes sex år senare av stationsinspektör Carl Frithiof Janzon. Efter dennes avgång i november 1914 svarade stationsinspektör Johan Gottfrid Öhrnberg för posten tills det blev skilsmässa mellan post och järnväg med juli månads ingång 1916.

Från Veckholm flyttades då änkefru Brita Vilhelmina Engvall och blev föreståndare för lantpoststationen i Grillby. Rörelsen ökade och poststationen höjdes till postexpedition den 1 april 1950. Då blev Karl Anshelm Gösta Lönngren chef med titeln stationsmästare. Utvecklingen har därefter blivit liknande den på andra platser med ny terminologi 1977 och 1986 samt divisionalisering med därav följande problem. I projekt "Nät 92" lämnades postkontoret på entreprenad från den 1 oktober 1996.

Grillby skulle i januari 1986 uppmärksammas på ett mera ovanligt sätt. Postens 10 000:e frimärksförsäljare blev nämligen en Grillbybo. Christina Eriksson var hennes namn och hon var föreståndare för kiosken vid den då nedlagda järnvägsstationen i samhället. Postens regionchef i Uppsala, Lars Vesterlund gratulerade Christina med blommor och en frimärksatts.

Postmästare Flodman använde i sitt brev ordet lösväska. Därmed avsåg han en sådan väska som enligt en bestämmelse redan 1824 kunde träffa avtal med postförvaltaren om att få sig tillsänd. Den som höll lösväskan skulle betala från 6 till 18 kr om året "allt efter brevväxlingens större eller mindre betydenhet samt med avseende å väskans mottagande och avsändande en eller flera gånger i veckan". Dessutom utgick en mindre befordringsavgift, som enligt en bestämmelse 1862 inte skulle betalas om posten inte åtföljdes av postiljon. Vissa andra särbestämmelser utfärdades från tid till annan om lösväskor. Lösväska är termen för själva företeelsen. Det konkreta ordet för lösväska kan sägas vara postväska, om vars utformning det fanns särskilda bestämmelser. Jag har dock inte funnit någon bestämmelse om att en postväska nödvändigtvis måste anskaffas för att användas som lösväska. Den kunde möjligen ha annan utformning än postväskan och kanske anskaffas på den blivande lösväskägarens initiativ utan rekvisition från posten. I regel var det emellertid nog postväskor som blev använda som lösväskor.

Poststationer:

Nya sådana öppnades den 1 januari 1877:

vid de å bandelen Stockholm—Tillberga af Stockholm—Vesterås—Bergslagens järnvägar belägna stationerna *Sundbyberg, Spånga, Jacobsberg, Kungsängen, Bro, Bålsta, Grillby, Lundby, Orresta och Tortuna*, alla af I kl.

(Från den 18 januari 1877.)

XXXVII. N:r 3.		Denna spalt läses nedifrån och uppåt.
6,3 f. m.	<i>Stockholm</i>	3,0 e. m.
6,23 "	<i>Sundbyberg</i>	2,46 "
6,40 "	<i>Spånga</i>	2,36 "
6,59 "	<i>Jacobsberg</i>	2,25 "
7,33 "	<i>Kungsängen</i>	2,6 "
8,0 "	<i>Bro</i>	—
8,34 "	<i>Bålsta</i>	1,34 "
9,23 "	<i>Grillby</i>	—
9,59 "	<i>Enköpings</i>	12,38 "
10,23 "	<i>Lundby</i>	—
11,10 "	<i>Orresta</i>	12,13 e. m.
11,32 "	<i>Tortuna</i>	—
11,44 f. m.	<i>Tillberga</i>	11,50 f. m.
		N:r 2.

Altuna

1876-01-01--1971-09-30

Till Altuna förlades en av de poststationer, som med 1876 års ingång öppnades inom Sahlbergs fögderi som ett komplement till kronobrevbäringsreformen. Inom andra delar av Uppland hade reformen genomförts ett år tidigare, som framgått av de tidigare avsnitten om Hjelsta, Holm, Litslena, Långtora, Nysätra, Sparrsätra, Svinggarn, Wallby och Willberga.

Till föreståndare för poststationen i Altuna antogs folkskolläraren Carl Gustaf Karlinder. Han hade dessförinnan under halvtannat decennium ombesörjt Altuna sockenpost, vilken expedierades i en lösväska av poststationen i Karleby. Karlinders årsarvode som poststationsföreståndare var från början 150 kr men höjdes sakteliga i etapper och uppgick från oktober 1896 till 250 kr.

Fröken Thérèse Karlinder övertog befattningen den 1 juli 1901 och kunde före lantpoststationens indragning notera ett påslag med ytterligare 100 kr från den 1 april 1903. Men den 5 januari 1906 fick hon finna sig i att lämna över datumstämpel och sigill till järnvägsstationens föreståndare, vilken fick ansvar för både post- och järnvägsservice i stationssamhället.

Det hann åter bli en lantpoststation i Altuna eftersom post och järnväg skildes åt så småningom. Med 1945 års ingång anställdes Anna Linnéa Andersson som föreståndare för den av järnvägen oberoende poststationen. För sitt besvär med transporter från och till tågen fick hon i lönen inbakat en transportsättning på 35 kr i månaden och för att hon höll postverket med lokal uppbar hon en hyresersättning av 42 kr i månaden.

Poststationen hörde till de mindre och föll för geddesyxan med oktober månads ingång 1971, sedan man funnit att den kunde ersättas med lantbrevbärning från Fjärdhundra.

Torstunaby

1876-01-01--1971-09-30

Med namnet Torstunaby öppnades i Torstuna församling vid 1876 års ingång en av de poststationer som inrättades för att komplettera det fasta postnätet efter kronobrevbäringsreformen. Skolläraren Johan Anton Öhman antogs till föreståndare med 200 kr i årsarvode. Folkskolläraren Erik Axel Engvall tog över befattningen från juli månads ingång 1900, då med ett till 280 kr höjt årsarvode. Enligt anteckningar i "uppgift över poststationerna i Sverige", påbörjad 1896, antecknas änkefru Mimmi Engvall som föreståndare från den 1 juli 1901 och med en höjning av årsarvodet till 300 kr från följande års ingång.

Skräddaremästaren Ernst Johan Pettersson tog över två år senare vid 1904 års ingång, men även han fick en kort verksamhetsperiod med posten. Sömmerskan Johanna Matilda Sundin blev hans efterföljare från den 1 oktober 1906 och hon fick nöja sig med ett till 280 kr sänkt årsarvode. Detta förbättrades efter hand och efterföljaren upplevde hur även avtalsanställd personal fick reglerade avtal, där lönen bl a avgjordes på grundval av de poäng som arbetsinsatserna skapade.

Axel Lennart Ekholm tog över den 1 december 1952 och mindre än tjugo år senare fördes indragning av poststationen på tal i ett större organisationsärende om postdistribution i Fjärdhundra dåvarande kommun.

Indragningsförslaget ledde till ett brev från berörda hushåll till kommunikationsdepartementet med besvär över beslutet av postdirektionen i Gävle om indragning av poststationen från den 1 oktober 1971. Akademiker hade genomfört studier kring indragningsförslaget och bland annat konstaterat att postens information varit bristfällig. Drygt hälften av de berörda hushållen uppgavs ha fått veta något om omorganisation först efter att beslutet var fattat.

Poststationsindragningen genomfördes den 1 oktober 1971 trots att överklagandet till regeringen hade inbegripit ett hopp om att poststationen skulle vara kvar till ärendet avgjorts på högsta instans. Regeringens avslag på överklagningen kom först i mars 1972.

Österunda 1876-01-01--1893-01-01
Brunsta 1893-01-01--1961-06-30

Österunda

På vår rundvandring inom Enköping omland har vi nu kommit till den sista av de poststationer, som inrättades på grund av kronobrevbäringsreformen, i detta fall med ett års försening liksom för Altuna och Torstunaby. Med sockennamnet Österunda öppnades sålunda en poststation vid 1876 års ingång. Handlanden Axel Rundblad antogs till föreståndare med 150 kr i årsarvode.

Postmästare M Nylander i Enköping anmälde i ett brev till poststyrelsen den 21 oktober 1882 att Rundblad hade skickat likvid för varor från handlanden Lundberg och Erlangens bryggeri i Enköping i form av frimärken. Detta skulle möjliggöra obehörigt uttag av frimärken ur poststationens förråd för täckning av Rundblads personliga behov av varor. Den följande undersökningen ledde till att Rundblad den 15 november 1882 erkände att poststyrelsen sagt upp hans kontrakt *"till upphörande tre månader härefter"*.

Vid försök att skaffa lämplig efterträdare meddelade länsstyrelsen den 27 december på poststyrelsens förfrågan att kronofogden inte haft något att *"anmärka mot organisten Anderssons lämplighet såsom poststationsföreståndare i Österunda men ej ansåge sig kunna tillstyrka stationens förflyttning till Anderssons bostad, utan i stället till föreståndare för ifrågavarande postanstalt föreslog komminister J Höjer boende alldeles invid nuvarande stationen"*.

Under drygt tre år fick man vända sig till komministerbostället i postärenden. Den 23 september 1886 upprättades ett kontrakt med organisten och skolläraren Carl Erik Ernlund om skötseln av poststationen med oförändrat årsarvode, 150 kr. Under hans tjänstetid ändrades poststationens namn från Österunda till Brunsta med 1893 års ingång.

Efter Ernlunds uppsägning i februari höjdes årsarvodet till 200 kr och han fick behålla befattningen. Bättre blev förhållandena efter hand, något som kom såväl Ernlund själv som Hildur Elisabeth Armlund till godo. Hon anställdes med 1929 års ingång. Liksom flertalet landsbygdsstationer kom även den i Brunsta i farozonen efter andra världskriget slut, då lantbrevbärningen kunde göras allt mera effektiv med motorisering som drivkraft. Poststationen avvecklades vid halvårsskiftet 1961.

1877-01-01--1964-09-30

Lundby

Tillinge församling fick en poststation i Lundby med 1877 års ingång. Det var inte längre kronobevbäringsreformen som medverkade till detta utan framväxten av Stockholm-Västerås-Bergslagens järnväg. Denna öppnades på delsträckan Tomteboda-Tillberga för allmän trafik den 15 december 1876.

O Björk finns antecknad som ansvarig för järnvägspoststationen i Lundby under en kort period vid tågstarten, följd av stationsmästaren Johannes Gustaf Karlsson. Denne blev platsen trogen i nära nog ett kvarts sekel och avlöstes i november 1900 av Johan Alfred Holm. Han fick uppleva skilsmässa mellan post och järnväg från den 1 april 1917.

Hemmansägaredottern Edit Oskarina Selin blev poststationsföreståndare den 6 april. Under mellanliggande dagar sköttes stationen av hennes mor, då hon själv inte hunnit bli myndig (diarienummer 1 b 3644/16). I kontraktet med fröken Selin ingick skyldighet att ombesörja posttransporter mellan tågen och poststationen. Hennes årsarvode blev till en början 500 kr i ett för allt.

Den 1 juli 1956 anställdes Hulda Sonja Sofia Wallberg som föreståndare för poststationen i Lundby. Hennes transportersättning var specificerad i avtalet och uppgick till 39 kr i månaden för den 180 meter långa sträckan. Poststationen drogs in med september månads utgång 1964.

1901-05-01--1959-09-30

Frösthult

Vid kommunalstämman i Frösthult den 22 december 1888 fick ordföranden Abraham Wallén i uppdrag att göra en framställning till poststyrelsen om att socknen skulle få egen poststation utmed postföringslinjen mellan Enköping och Heby. Till Enköping var det för lång väg, omkring halvannan mil för de flesta. Karleby poststation, som hade funnits sedan 1862, låg visserligen närmare. Detta faktum bortsåg man från med påpekandet att *"vi åt det hållet ej hava någon annan beröring och i de flesta fall finge posten försenad över ett dygn"*.

Postmästare Johan Adolf Strömberg i Enköping tog upp statistik under fyra postdagar för att undersöka behovet. Han fann att korrespondensen var av "ringa beskaffenhet" och avstyrkte framställningen med motiveringen att ett eventuellt bifall skulle få till följd en motsvarande framställning från Sparsätra socken samt att även andra socknar skulle göra anspråk på liknande förmåner.

Poststyrelsen beslöt, att ärendet inte skulle föranleda till vidare åtgärd. Postfrågan togs upp igen vid kommunalstämman den 28 december 1900, då en tremannakommitté utsågs att göra en ny framställning. Denna fick förord till bifall av länsstyrelsen.

Postmästaren i Enköping var nu mera välvilligt inställd till socknens postbehov och redovisade en kalkyl som visade på ett positivt utfall för postverket. Enligt denna skulle inkomsten av sålda frimärken i Frösthult kunna uppgå till ca 285 kr per år, medan utgifterna till poststationsföreståndaren skulle stanna vid 120 kr. Någon höjd postföringskostnad skulle inte uppstå, eftersom postlinjen mellan Enköping och Heby gick rakt förbi den planerade poststationen. Postinspektionen i mellersta distriktet ansåg att *"den begärda anordningens bringande i verkställighet påtagligen skulle komma att lända till avsevärda fördelar för ortens befolkning"*.

Poststyrelsen beslöt enligt framställningen och poststationen i Frösthult inrättades den 1 maj 1901 med organisten August Herlander som föreståndare. Han efterträddes den 1 oktober 1905 av skraddaren Anders Gustaf Mälberg. Dennes era i postens tjänst blev kort, för redan med utgången av den 4 januari 1906 drogs lantpoststationen in. Nu hänvisades kunderna till järnvägsstationen för sina postärenden.

Järnvägstrafikens nedläggning på delsträckan Enköping-Fjärdhundra med oktober månads ingång 1959 medförde också postverkets översyn. Det fanns inte underlag för en fristående lantpoststation och berörda kunder blev nu anslutna till en lantbrevbäringslinje från Enköping.

1906-01-05--1914-05-31

Vårfru

Vårfru var det sista stationshållet på en den 5 januari 1906 för allmän trafik öppnad järnvägen från Runhällen. Postinspektionen hade bedömt platsen ha behov av en poststation. Den poststation som öppnades där vid tågstarten den 5 januari 1906, visade sig emellertid fort olönsam och den blev inte ens tio år gammal. Med maj månads utgång 1914 drogs den in.

1912-05-15--1955-03-31

Biskopskulla

Biskopskulla var en av de många församlingar som inte fick någon egen poststation vid kronobrevbäringsreformen 1875. En lantbrevbäringslinje inrättades emellertid från L Långtora till Nysätra över Biskopskulla med juli månads ingång 1879. Som kommunombud för service åt de församlingsbor som inte själva fick kontakt med lantbrevbäraren hade dessförinnan utsetts organisten J Wängelin i Biskopskulla klockaregård.

En egen poststation förverkligades med tillkomsten av järnvägen Uppsala-Enköping. Denna öppnades för allmän trafik den 14 maj 1912 och dagen efter inrättades med järnvägen förenade poststationer bl a i Biskopskulla och Härkeberga. Ingen av de båda stationerna ansågs vara berättigad efter hand som lantbrevbäringslinjer kunde byggas ut och de förenade poststationerna fanns inte ens kvar så länge som fram till järnvägstrafikens nedläggning i maj 1968. Den i Biskopskulla drogs in den 31 mars 1955.

1912-05-15--1961-06-30

Härkeberga

Som framgår av avsnittet ovan var det järnvägens framväxt som medförde att den förenade post- och järnvägsstationen i Härkeberga inrättades den 15 maj 1912. Därifrån var avståndet litet till den på grund av medeltida väggmålningar berömda församlingsskyrkan. Järnvägens stationsmästare Henning Teofilus Haglund fick ta ansvar för både post och järnväg, till en början med 300 kr i årsarvode för själva postsysslan. Detta höjdes till 420 kr genom 1914 års allmänna reglering av arvoden till detta slag av trafikanställda.

När Haglund fick förflyttning till Ekebybruk den 15 mars 1916, tog stationsföreståndaren Johan Emil Johansson över ansvaret för post och järnväg i Härkeberga. Andra följde efter tills poststationen kunde ersättas med lantbrevbärning vid halvårsskiftet 1961.

Kungs Husby

Ordföranden i Kungs Husby sockens kommunalstämma, löjtnant G von Ehrenheim gjorde den 3 juni 1934 på stämmans uppdrag en framställning till postmästaren i Enköping om viss förtätning av postgången genom viss omläggning av brevbärarnas tidtabell utan nämnvärd kostnadsfördyring.

Postmästare Otto Hilding Bejbom i Enköping (1932-1937) ansåg sig på grund av olika uttalanden ha fått uppfattningen "att de medlemmar av kommunen, som icke hava någon nytta av kommunens lösväska, på stämman opponerat sig mot och fått indraget det arvode på 200 kronor per år, som kommunombudet till den 1 juli i år uppburit och nu t v uppbär i avvaktan på att postverket skall övertaga denna utgift".

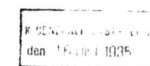
Detta berörde postmästaren i kommentarer till framställningen vid vidareändandet till postdirektionen i Gävle. Historiskt sett är det intressant att beslutet inför lantbrevbäringens introducerande redan 1877 om att kommunombuden skulle vara oavlönade av postverket kunnat överleva så länge på sina håll. Exemplet här är ett bland många tidigare på att försök gjordes att lägga över kostnaden på postverket, sedan det visat sig allt svårare att få någon att arbeta med postförmedling på ideell basis. Längre levde denna extrauppgift kvar särskilt hos handlande. De räknade med att få behålla sina kunder och nå högre omsättningssiffror som en följd av verksamheten. Ibland förekom det att kommunerna sköt till en liten summa till ombuden, på andra håll begärde ombuden något öre av korrespondenterna för varje förmedlad postförsändelse.

Postmästaren kunde emellertid konstatera, att även om en omorganisation av lantbrevbäringen kunde göras till ringa kostnad, skulle det inte vara mycket dyrare att inrätta ett postombud i postens regi (sådana fanns sedan drygt fem år och kallades till en början för stationära lantbrevbärare). Ett anbud inlämnades av handlanden H Haeger att åta sig uppdraget som postombud i Kungs Husby för 25 kr i månaden. Fortsatta kalkyler visade på motiv för en ännu bättre postanordning och efter postmästarens förslag skrev postdirektionen i sin redovisning till poststyrelsen den 19 februari 1935 bl a: "Då en förbättring av postanordningarna i de berörda orterna får anses påkallad, och då inrättande av poststation i Kungs Husby givetvis har de största sympatierna i orterna, och kostnaderna härför endast obetydligt överstiga kostnaderna för frågans lösning på sätt postdirektionen ifrågasatt, anser postdirektionen sig böra tillstyrka inrättande av poststation i Kungs Husby".

Poststyrelsen beslöt i enlighet därmed för tillämpning från december 1935 sedan bl a ortnamnskommissionen tillfrågats i valet av namn på den nya poststationen (nedan återgivet i förminskat faksimil).

Ny föreståndare för poststationen med namnet Kungshusby blev från den 1 oktober 1953 Yngve Sven Erik Pettersson. Lantbrevbärarnas utökade befogenheter i förening med ökad motorisering bidrog till att poststationen kunde avvecklas med juli månads utgång 1961.

I B. 554
Kungl.
Generalpoststyrelsen.

M. J. 58
1935
okt. 12/10

Till Kungl. Ortnamnskommissionen.

354
II a 2

Generalpoststyrelsen, som beslutat, att poststation skall öppnas i Kungs Husby inom Kungs-Husby socken, Uppsala län, får äran anhålla om upplysning, huruvida från Eder sida finnes något att erinra mot namnet Kungshusby såsom benämning på poststationen ifråga. Stockholm den 10 oktober 1935.

FÖR KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN

O. Lindström

Ortnamnskommissionens yttrande.

Kommissionen har icke något att erinra mot den föreslagna benämningen K u n g s h u s b y. Stockholm den 14 oktober 1935.

Benämning för en Säckpost

Säckpost

Fanna

I Fanna öppnades en poststation med april månads ingång 1939. Dess namn ändrades till **Enköping 2** redan den 1 februari 1948. Ändringen tilläts sedan AB Enköpings Verkstäder, till större delen belägna i stadsdelen Fanna, ändrat sig i förhållande till önskemålen vid poststationens tillkomst. Man önskade nu ange sin postadress som Enköping. Ärendet behandlades i Enköpings stadsfullmäktige den 19 december 1947, som inte hade "något att erinra emot ifrågasatt namnförändring av poststationen Fanna till Enköping 2".

Den 1 oktober 1951 höjdes poststationen till postexpedition med John David Emanuel Johansson som chef. När detta skrivs finns den alltjämt kvar, nu med termen postkontor i ny terminologi.

Ingen poststation

Boglösa

Kommunalstämman med Boglösa församling i skolrummet den 14 november 1875 uppdrog åt kronolänsmannen C J Sandqvist i Kumla och förre häradsdomaren och riksdagsfullmäktigen Jan Ersson i Boglösa by att ingå till poststyrelsen med begäran om en poststation. De båda åstadkom ett drygt två foliosidor långt aktstycke den 26 november 1875. Vid poststyrelsens behandling av ärendet den 3 december 1875 (diarienummer 10483/2380) ansågs det "*ej för närvarande böra föranleda någon åtgärd*". Om detta underrättades postmästaren i Enköping-

Ingen poststation

Kulla

Tidtabellen på sid 26 återger lantbrevbärens färdväg 1886 från Örsundsbro till Holm via bl a Kulla sockens skolhus. I ett brev till poststyrelsen den 5 juni 1895 skrev komminister Joh. Mellin bl a, att "*Kulla, som är centralt beläget, kunde vara i behov av en mindre poststation*". Detta motsatte sig poststationsföreståndare K A Brodén i Hjalstaby i sin kommentar till postmästaren i Enköping den 21 juni 1895 (diarienummer 5417/954). Utredningen visade också att behovet kunde täckas genom omreglering av lantbrevbäringen.

Litteratur om svensk post- och samhällshistoria

Denna sammanställning är en förteckning över alla tillgängliga publikationer i skriftserien om svensk posthistoria. Rekvisitioner skickas enligt uppgifter sist i förteckningen. Det går också bra att ringa in ev beställningar till tel 0470-19354.

Publikationsnummer samt bok- eller häftetitel	Pris kr
	län
1. Posthistoria från Ljungby kommun (bok 144 sidor)	G 60
2. Kommunikation i gränsbygd (södra Sunnerbo härad, bok 176 sidor)	G 80
3. Kommunikation i Västbo (bok 192 sidor)	F 80
4. Kommunikation i Allbo (bok 224 sidor)	G 80
6. Kommunikation i Kinnevald (bok 112 sidor)	G 60
8. Kongaposten (bok 176 sidor)	G 70
9. Berättelser från glesbygd (Uppvidinge härad, bok 160 sidor)	G 70
10. Mitt i Småland (Norrvidinge härad, bok 96 sidor)	G 60
11. På post i Mo härad (bok 112 sidor)	F 60
12. Posten i Njudung (Västra och Östra härad, bok 176 sidor)	F 70
13. Humlegubbar (Udda postberättelser i skilda delar av Sverige, 176 s.)	alla 70
14. Tunalänspost (häfte 40 sidor)	H 40
15. På post i Norra Småland (Norra och Södra Vedbo härad, bok 176 sidor)	F 70

Alla följande publikationsnummer avser småskrifter, i allmänhet 20 - 50 sidor

16. Filateli i Postens cirkulär under 150 år. I urval och med kommentarer	40
17. Postorters namn som fort försvunnit	40
18. Ortnamn i postadresser. Exempel på variationer vid namngivning	40
19. Ortnamnsrevisionen 1939	40
20. Något om posten vid järnvägen Stockholm-Uppsala	B C 20
21. Något om posten utmed Dala-Hälsinglands järnväg	W X 25
22. Något om posten utmed Gävle-Ockelbo järnväg	X 20
23. Något om posten utmed Dala-Ockelbo-Norrundets järnväg	W X 25
24. Något om posten utmed Gävle-Dala järnväg	W X 30
25. Något om posten utmed statsbanan Karlberg-Värtan	A 20
26. Något om posten vid Uppsala-Gävle järnväg	C X 25
27. Något om posten vid Norrländska tvärbanan Sundsvall-Storlien	Y Z 50
28. Något om posten vid Norra stambanan	C U W Y 50
29. Något om posten vid Byvalla-Långshyttans järnväg	W 30
30. Något om posten vid statsbanan Mellansel-Örnsköldsvik	Y 30
31. Posthistoria från Forsheda	F 20
32. Posthistoria från Kåkindes härad	R 25
33. Kortlivade postnamn i Örebro län	T 25
34. Posten vid Nora-Karlskoga och Vikern-Möckelns järnvägar	T 25
35. Posten vid järnvägarna Strömtorp-Otterbäcken och Gullspång-Torved	T R 20
36. Posten vid järnvägen Hässleholm-Kristianstad	L 20
37. Posten vid järnvägen Hässleholm-Veinge	L 25
38. Posten vid järnvägen Eslöv-Kristianstad	L M 25
39. Posten vid järnvägen Kristianstad-Brösarp	L 20
40. Posten vid järnvägen Lund-Harlösa	M 20
41. Posten vid järnvägen Ystad - Sankt Olof	L 25
42. Posten vid järnvägen Brösarp-Ystad	L 20
43. Litet om posten vid Inlandsbanan	6 län 40
44. Något om posten i Handbörds härad	H 20
45. Något om posten i Norra Möre	H 25
46. Posten vid järnvägen Norrköping-Arkösund	E 25
47. Glimtar från posten i Södra Möckleby (Degerhamn)	H 20
48. Posthistoria från Jula-trakten	R 20
49. Posthistoria från Vedens härad	P 20
50. Posten vid Krösnebanan	G K 25
51. Posthistoria från Ronneby	K 20
52. Om posten vid Blekinge kustbana	K 30

Publikationsnummer och häftestitel	län	pris kr
53. Posthistoria från Rognäs	BD	20
54. När posten kom till Arneberg	BD	20
55. Posthistoria från Vargbacken	BD	20
56. Posten vid järnvägen Dalby-Bjärsjölagård	M	20
58. Posthistoria från Kållands härad	R	20
59. Posthistoria från Karlsborgs kommun	R	20
60. Posthistoria från Kinne härad	R	20
61. Glimtar från posten i Väskeby	I	20
62. Posthistoria från Barne härad	R	20
63. Posthistoria från Åse härad	R	25
64. Posthistoria från Laske härad	R	25
65. Posthistoria från Frökinds härad	R	25
66. Posthistoria från Gudhems härad	R	40
67. Om post i Skövde kommuns landsbygd	R	20
68. Posthistoria från Töreboda kommun	R	30
69. Posthistoria från Gullspångs kommun	R	25
70. Posthistoria från en del av Mariestads kommuns landsbygd	R	20
71. Posthistoria från Ransbergs socken i Västergötland	R	40
72. Posthistoriska glimtar från Lunds kommun	M	20
73. Posthistoria från Tofteryds socken	F	20
74. Något om posten i Gärdslösa-trakten	H	20
75. Posthistoria från Valla socken på Tjörn i Bohuslän	O	20
76. Något om kortlivad post i Halland	N	40
77. Posthistoria från Asarums socken	K	25
78. Posthistoria från Sölvesborgs kommun	K	25
79. Posthistoria från Blekingekusten	K	25
80. Posthistoria från Fridlevstad, Hjortsberga, Ringamåla, Sillhövda & Öljevult	K	20
81. Kortlivade postnamn i Uppland	B C	40
82. Kortlivade postnamn i Västmanland	U	25
83. Några kortlivade postnamn i Östergötland	E	30
84. Poststationer vid Nordvästra Stambanan	T S	20
85. Kortlivad skånsk post, del 1, Malmöhus län	M	30
86. Kortlivad skånsk post, del 2, Kristianstads län	L	30
87. Posthistoria från Villands härad	L	30
88. Posthistoria från Möklinta socken och järnvägen Sala - Krylbo	U W	30
89. Kortlivade postnamn i Gävleborgs län	X W	30
90. Kortlivade postnamn i Kopparbergs län	W	20
91. Kortlivade postnamn i Jämtlands län	Z	25
92. Kortlivade postnamn i norra Sverige		25
93. Posthistoria från Inlands Nordre härad	O	25
94. Posthistoria från Inlands Södre härad	O	20
95. Posthistoria från Tunge härad	O	20
96. Posthistoria från Lane härad	O	20
97. Posthistoria från Tanums härad	O	20
98. Posthistoria från Bullarens och Sörbygdens härader	O	20
99. Posthistoria från Kville härad	O	25
100. Guide för post- och samhällshistoria från mer än 2000 orter		40
101. Något om posten vid järnvägen Tingsryd - Bredåkra	K	25
102. Något om posten i Råå	M	20
103. Posthistoria från Rydaholms socken	F	20
104. Anteckningar om posten i Tving	K	20
105. Om posten i trakten av Synnerby	R	20
106. Om posten i Sexdrega pastorat	P	25
107. Något om posten i Listerby socken	K	20
108. Om posten i södra Kind	P	25
109. Om posten i Madesjö	H	20
110. Om posten i Västra Eds pastorat	H	20

Publikationsnummer och häftestitel	län	pris kr
111. Om posten i Gärdserums pastorat	H	20
112. Om posten i Gamleby och Överums pastorat	H	25
113. Posten vid järnvägen Malmö - Genarp	M	20
114. Posten vid järnvägen Limmared - Holsljunga	P	25
115. Om posten i Svenljunga pastorat	P	25
116. Om posten i Kind vid gränsen till Småland	P	20
117. Om posten i Olofströms kommun	K	40
118. Om posten vid Västra Centralbanan	R P F	40
119. Posten i trakten av Kvånum	R	20
120. Om posten i Bjuvs kommun	M	20
121. Posten i tre västgötasocknar Varola Värsås Mofalla	R	20
122. Om posten i Fröjeredes pastorat	R	20
123. Poststationer vid järnvägen Uddevalla - Herrljunga	O P R	20
124. I Sydost; posthistoria från Östra härad i Blekinge	K	40
125. Om posten i Hällaryds pastorat	K	20
126. Posten vid smalspåret (Växjö - Västervik)	H G	40
127. Posthistoria från Söderåkra	H	20
128. Posten i Arby pastorat	H	20
129. Posten i Vintrosa pastorat	T	20
130. Posten i Högsby pastorat	H	20
131. Posten i Höks härad	N	25
132. Landsbygdspost i Skara kommun	R	20
133. Posthistoria från Ore socken	W	20
134. Aspelandspost	H	30
135. Poststationer vid järnvägen Bränninge - Väderstad	E	20
136. Om post i Ovanåkers kommun	X	25
137. Om posten i Hästveda och Stoby pastorat	L	20
138. Posthistoria från Förlövs och Hjärnarps pastorat	L	20
139. Posten vid järnvägen Norrköping - Valdemarsvik	E	20
140. Posthistoria från Vilske härad	R	20
141. Om post vid järnvägen Jönköping - Gripenberg	F	20
142. Posthistoria från Alingsås kommun	P	30
143. Posthistoria från Bollebygds härad	P	20
144. Posthistoria från Vättle härad i Västergötland	P	30
145. Posthistoria från Kinnefjärdings härad	R	20
146. Landsbygdspost i Stranda härad	H	25
147. Posthistoria från Saleby pastorat och Jungs socken	R	20
148. Posthistoria från Vårgårda kommun	P	20
149. Posthistoria från Malma socken i Västergötland	R	20
150. Posthistoria från Viste härad	R	25
151. Posthistoria från Ale härad	P	30
152. Posthistoria från Skurups kommun	M	25
153. Posten vid järnvägen Malmö - Ystad	M	20
154. Posten vid järnvägen Börringe - Östratorp	M	20
155. Om post i Norra Härene socken	R	20
156. Posten vid järnvägen Borås-Ulricehamn	P	20
157. Posten vid järnvägen Malmö - Simrishamn	M L	30
158. Kortlivade poststationer i sydöstra Skåne	L	20
159. Posten vid järnvägen Kristianstad - Älmhult	L	25
160. Kortlivad post på Gotland	I	30
161. Några poststationer i Norra Tjust	H	20
162. Posthistoria från Klippans kommun	L	20
163. Posthistoria från Kärda	F	20
164. Landsbygdspost vid Mariestad - Kinnekulle järnväg	R	20
165. Posten vid järnvägen Hästveda - Karpalund	L	20
166. Landsbygdspost i Södra Tjust	H	40
167. Posthistoria från Habo och Mullsjö kommuner	R	20

Publikationsnummer och häftestitel	län	pris
168. Posthistoria från Tidaholms kommun	R	kr 20
169. Posthistoria från södra Mark	P	20
170. Posthistoria från nordvästra Mark	P	20
171. Posthistoria från nordöstra Mark	P	20
172. Poststationer vid järnvägen Älmhult - Sölvesborg	G L K	30
173. Posthistoria från Arnäs' socken	Y	20
174. Landsbygdspost vid järnvägen Trollhättan - Nossebro	P R	20
175. Posthistoria från Valbo härad i Dalsland	P	30
176. Posthistoria från Tierps kommun	C	30
177. Posthistoria från Vette härad i Bohuslän	O	20
178. Posthistoria från Sevede härad i Kalmar län	H	30
179. Kortlivad sörmländsk post	B D	30
180. Kortlivad sörmländsk post, del 2	B D	20
181. Om posten vid järnvägen Kilafors - Söderhamn	X	20
182. Kortlivade småländska postnamn	F G H	40
183. Kortlivade postnamn i Värmland	S	20
184. Posthistoria från Harjagers härad	M	25
185. Kortlivade postnamn i Västergötland	P R	30
186. Om posten i Nordmarks socken i Färnebo härad	S	25
187. Om posten vid Norbergs Järnväg	U	25
188. Om posten vid järnvägen Eslöv-Ystad	M	25
189. Posthistoria från Torsås' pastorat i Kalmar län	H	25
190. Något om posten vid Nordmark-Klarälvens järnväg	S	25
191. Om posten vid Karlstad-Munkfors' järnväg	S	25
192. Posten vid Skåne-Smålands järnväg, södra delen	L	25
193. Posthistoria från Ljungby socken i Kalmar län	H	25
194. Om posten i Byarums, Åkers och Kävsjö socknar	F	20
195. Posthistoria från Fryele, Gällaryds och Hagshults socknar	F	20
196. Något om posten i Hångger, Tännö och Voxtorps socknar	F	20
197. Om posten vid järnvägen Örebro - Svartå	T	25
198. Posthistoria från Karlslunda pastorat	H	25
199. Posthistoria från tolv orter i Södra Möre härad	H	30
201. Något om Posten i Robertsfors kommun	AC	20
202. Något om Posten på Västra Orust	O	30
203. Posthistoria från Sotenäs kommun	O	25
204. Posthistoria från Östra Orusts härad	O	30
205. Posthistoria från Flundre härad	P	20
206. Om posten vid Mellersta Östergötlands Järnväg	E	30
207. Posthistoria från Redvägs härad	P	30
208. Posthistoria från Ås härad	P	30
209. Posthistoria från Gärdslösa pastorat	H	30
210. Posthistoria från Glömminge och Torslunda pastorat	H	30
211. Posthistoria från Mörbylånga pastorat	H	40
212. Posthistoria från Södra Möckleby pastorat	H	30
213. Posthistoria från Köpings pastorat på Öland	H	30
214. Posthistoria från Högby pastorat	H	30
215. Postuppsyningsmansplatser		30
216. Om posten vid Gotlands järnvägar. 1878 års linjedel	I	25
217. Om posten vid Gotlands järnvägar. Fortsättningen av 1878 års linjedel	I	25
218. Något om posten i Nässjötrakten	F	25
219. Något om posten vid och omkring järnvägen Visby-Lärbro	I	25
220. Något om Postens historia på Tjörn	O	20
221. Något om Postens utveckling i Gåsene härad och angränsande socknar	P	25
222. Posthistoriska glimtar från Gällivare kommun	BD	30
223. Något om Posten vid järnvägen Frövi-Ludvika	T W	30
224. Något om Posten vid Malmö-Kontinentens järnväg	M	20
225. Något om Posten på Stångenäset	O	30
226. Något om Posten vid järnvägen Malmö-Vellinge-Trelleborg	M	40

Publikationsnummer och häftestitel	län	pris
227. Posthistoria från Öckerö kommun	O	20
228. Posthistoria från Bankekinds härad	E	30
229. Posthistoria från Inlands Fräkne och Inlands Torpe härader	O	20
230. Posthistoriska glimtar från Arjeplogs kommun	BD	30
231. Posthistoria från Säffle	S	30
232. Posthistoria från Norra Gotland	I	25
233. Något om posten vid järnvägarna Slite-Klintehamn-Hablingbo	I	30
234. Gotländsk utpost i öster	I	20
235. Posthistoria från Östervåla pastorat	U	20
236. Något om posten vid järnvägen Göteborg - Borås	O P	30
237. Posthistoria från Laxå kommun	T R	25
238. Posthistoria från Hallsbergs kommun	T	30
239. Posthistoria från Fjäre härad	N	40
240. Posthistoria från Värmlandsnäs	S	40
241. Posthistoria från Visnums härad	S	20
242. Posthistoria från Silleruds socken	S	20
243. Posthistoria från Årstads härad	N	40
244. Posthistoria från Faurås härad	N	40
245. Posthistoria från Nordmarks härad	S	30
246. Posthistoriska glimtar från Resele socken	Y	20
247. Posthistoriska glimtar från Kils härad i Värmland	S	30
248. Posthistoriska glimtar från Jösse härad	S	30
249. Något om posten vid Östra Värmlands järnväg	S	40
250. Posthistoria från Färnebo härad	S	30
251. Posthistoria från Fryksdals härad, del 1 (postanstalter öppnade t o m år 1875)	S	40
252. Posthistoria från Fryksdals härad, del 2 (postanstalter öppnade efter år 1875)	S	30
253. Posthistoria från Älvdals härad	S	40
254. Om posten vid Lelångenbanan	P	40
255. Posthistoria från Vedbo härad i Dalsland	P	40
256. Posthistoria från Tössbo härad i Dalsland	P	20
257. Posthistoria från Grums härad i Värmland	S	25
258. Posthistoria från Gillbergs härad	S	30
259. Posthistoria från Leksands kommun	W	40
260. Posthistoria från Nordals härad i Dalsland	P	20
261. Posthistoria från Nyeds, Väse och Ölme härader	S	20
262. Posthistoria från Sundals härad i Dalsland	P	20
263. Posthistoria från Sätters kommun i Dalarna	W	40
264. Posthistoria från Gagnefs kommun i Dalarn	W	40
265. Posthistoria från Forshälla och Resteröds socknar	O	20
266. Posthistoriska anteckningar från Östra och Västra Hisings härader	O	20
267. Posthistoria från Kinda härad	E	30
268. Posthistoria från Bråbo och Lösings härader	E	20
269. Posthistoria från Valkebo och Vifolka härader	E	40
270. Posthistoria från Dals och Lysings härader	E	30
271. Posthistoria från Göstrings härad	E	30
272. Posthistoria från Aska och Bobergs härader	E	30
273. Posthistoriska anteckningar från Gullbergs härad	E	30
274. Posthistoria från Memmings och Åkerbo härader	E	40
275. Posthistoria från Finspånge läns härad	E	40
276. Posthistoria från Hammarkinds härad	E	30
277. Posthistoria från Hanekinds härad	E	30
278. Posthistoria från Ydre härad	E	40
279. Posthistoria från Skärkinds härad	E	20
280. Något om posten vid järnvägen Hudiksvall-Bergsjö	X	20
281. Något om posten vid Vimmerby - Ydre järnväg	E	20
282. Något om posten vid järnvägen Örebro-Norrköping	T, E	40
283. Något om posten vid Östra stambanan	D, E, F	50